

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1667>

Volume 6 Issue 6, p. 305-335, June 2013

SALİHLİ'DE (MANİSA) İÇ GÖÇLERİN BÜYÜKLÜĞÜ VE YÖNÜ*

MAGNITUDE AND DIRECTION OF INTERNAL MIGRATIONS IN SALIHLI

Prof. Dr. Mehmet Akif CEYLAN

Marmara Üniv. Fen Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü

Abstract

The purpose of this paper is to study the magnitude and direction of internal migrations that occurred in recent periods in Salihli using geographic methods. Up-to-date and official data relating to the places of settlement, as well as the civil registry for the year 2011 as obtained from Turkish Statistical Institute (TUIK), were used. Based on these data, total population of Salihli town is around 159.945. Around 106.104 people within this population live in the Salihli town, 10.737 in other towns of the Manisa province, and 44.548 in other 80 provinces in Turkey. In other words, 66.3% of the total population registered in Salihli live in Salihli itself, 6.7% in other towns of the Manisa province, and 27.9% in other provinces in Turkey. Of the population registered in Salihli but residing out of the town itself and Manisa live particularly in Izmir (23.952), as well as in Istanbul (5.100), Ankara, (1.944), Antalya (1.347), Mugla (1.231) and other provinces. Among these provinces, Izmir ranks the first with approximately 53.7%. The fact that Izmir is the third biggest city in Turkey and located in the same region near the town plays an important role in preference of the population of Salihli for migration. In terms of regions, the distribution of population migrating from Salihli is as follows respectively:

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

Aegean Region (66.3%), Marmara Region (16.8%), Central Anatolia Region (6.8%), the Mediterranean Region (4.8%), Eastern Anatolia Region (2.3%), Black Sea Region (1.8%) and South Eastern Anatolia Region (1.2%). These figures show that 2/3 of the population of Salihli preferred the Aegean Region. On the other hand, The South Eastern Anatolia and Black Sea Regions are the least preferred geographical regions.

On the other hand, Salihli is also a town that attracts migrations. As a matter of fact, there are 29.840 people registered in other 80 provinces but living in Salihli. In other words, 19.2% of the population living in the town are immigrants. Consequently, approximately 1/5 of the population living in Salihli today originates from other provinces. Major provinces from which the town attracts migrations are Diyarbakir (3.083), Usak (2.260), Izmir (1.628), Mus (1.539) and Batman (1.500) respectively. Regional distribution of the provinces that have highest rate of migration to Salihli is as follows: Eastern Anatolia Region (28,3%), Aegean Region (26.5%), South Eastern Anatolia Region (23.9%), Central Anatolia Region (9.9%), Black Sea Region (4.9%), the Mediterranean Region (4.3%) and Marmara Region (2.2%). Accordingly, the provinces, which send and receive immigrants to and from Salihli, mainly correspond to different regions in Turkey.

In the light of these data and information, it can be seen that the migration events in Salihli is of larger scale and more significant than they seem to be. Contrary to the general perception, Salihli is a town that sends immigrants more than it receives. The most recent population data relating to the town clearly manifest this situation considerably. Furthermore, studying the reasons, results and effects of the migrations would be considerably important for development of Salihli, making projections and plans for the future.

Key Words: Turkey, Salihli, Population, Internal Migration

Öz

Makalede, Salihli’de yakın dönemde gerçekleşen iç göçlerin büyüklüğü ve yönünün coğrafi metotlarla incelenmesi amaçlanmıştır. Konuların işlenişinde TÜİK’ten temin edilen 2011 yılına ait nüfus kaydı ile ikamet edilen yerle ilgili güncel ve resmi verilerden yararlanılmıştır. Bu verilere göre ülkemiz sınırları içinde Salihli ilçesine kayıtlı toplam 159.945 nüfus vardır. Söz konusu nüfusun 106.104’ü Salihli ilçesinde, 10.737’si Manisa’nın diğer ilçelerinde ve 44.548’i de ülkemizin 80 ilinde ikamet etmektedir. Başka bir deyişle Salihli’de kayıtlı toplam nüfusun % 66.3’ü kendi ilçesinde, % 6.7’si kendi ilinin diğer ilçelerinde ve % 27.9’u da ülkemizin başka bir ilinde yaşamını sürdürmektedir. Salihli’ye kayıtlı nüfus, Manisa’nın dışında başta İzmir (23.952) olmak üzere İstanbul (5.100), Ankara (1.944), Antalya (1.347), Muğla (1.231) vd illerde ikamet etmektedir. İller arasından İzmir yaklaşık % 53.7’lik oranıyla ilk sırada gelmektedir. İzmir’in aynı bölgede, yakın konumda bulunması ve ülkenin 3. büyük şehri olması, Salihlililerin tercihinde önemli rol oynadığı söylenebilir. Bölgesel dağılımda ise Ege (% 66.3), Marmara (% 16.8), İç Anadolu (% 6.8),

Akdeniz (% 4.8), Doğu Anadolu (% 2.3), Karadeniz (% 1.8) ve Güneydoğu Anadolu (% 1.2) şeklinde bir sıralanma görülür. Bu durumda Salihlili nüfusun 2/3'ü ikamet konusunda Ege Bölgesi'ni tercih etmiştir. Buna karşılık Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz en az tercih edilen coğrafi bölgelerdir.

Diğer taraftan Salihli, aynı zamanda göç alan bir ilçedir. Nitekim Salihli'de 80 ilimize kayıtlı 29.840 nüfus yaşamaktadır. Başka bir deyişle ilçede ikamet eden nüfusun % 19.2'si göçle gelmiştir. Dolayısıyla günümüzde Salihli nüfusunun yaklaşık 1/5 il dışı kökenlidir. İlçenin göç aldığı illerin başında sırasıyla Diyarbakır (3.083), Uşak (2.260), İzmir (1.628), Muş (1.539) ve Batman (1.500) yer almaktadır. Salihli'ye göç veren illerin bölgesel dağılımı dikkate alındığında; Doğu Anadolu (% 28,3), Ege (% 26.5), Güneydoğu Anadolu (% 23.9), İç Anadolu (% 9.9), Karadeniz (% 4.9), Akdeniz (% 4.3) ve Marmara bölgesi (% 2.2) şeklinde bir sıralanma oluşmaktadır. Buna göre Salihli'nin göç verdiği ve aldığı iller genellikle ülkemizin farklı bölgelerine tekabül etmektedir.

Bu veriler ve açıklamalar ışığında Salihli'de göç olaylarının sanıldığından daha büyük boyutlu ve önemli bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Genel algılamanın aksine Salihli, aldığından daha fazla göç veren bir ilçe durumundadır. İlçenin son dönem nüfus verileri de bunu büyük ölçüde ortaya koymaktadır. Ayrıca göçlerin nedenleri, sonuçları ve etkilerinin değerlendirilmesi, Salihli'nin gelişmesi, geleceğe yönelik öngörü ve planlama çalışmaları bakımından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Salihli, Nüfus, İç Göç,

Giriş

Salihli, Türkiye'nin batı kesiminde, Ege Bölgesi'nin sınırları içinde, idari bakımdan Manisa iline bağlı bir ilçe ve ilçe merkezidir. Batıdan Ahmetli, kuzeybatıdan Gölarmara, kuzeyden Gördes ve Köprübaşı, kuzeydoğudan Demirci, doğudan Kula, güneydoğudan Alaşehir ve güneyden İzmir'in Ödemiş ilçesiyle çevrelenmiştir. İlçe toprakları, Gediz Nehri'nin hidrografik şebekesi içinde, Gediz depresyonunda ve Bozdağlar kütesinin kuzey tarafında yer almaktadır.

Elverişli (Akdeniz) iklimi, verimli toprakları ve tarihi çağlardan bugüne önemini sürdüren karayolları ve geçen yüzyıldan itibaren hizmet veren demiryolu sayesinde Salihli ve çevresi, cazip bir coğrafyaya ve zengin bir ekonomik potansiyele sahip olmuştur. Bunun sonucu olarak Manisa ilinde ve bölgesinde nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler bakımından nispeten hızlı gelişen ilçe ve ilçe merkezi şehirlerden biri olarak dikkati çekmiştir.

İlçenin güneyinde doğu-batı doğrultusunda yüksek sıralar halinde Bozdağlar (2157 m) uzanmaktadır. Bu dağlık kütle ilçenin en yüksek ve engebeli rölyefini

oluşturmaktadır. Doğu tarafında farklı yükselti seviyelerinde platolar ve Üşümüş Dağı (1008 m), kuzeyde Dibek Dağı (1100 m) ile alçak ve yüksek platolar yer almaktadır. Bu yüksek rölyefin çevrelediği havzanın orta kesiminde sularını Gediz Nehri'nin drene ettiği ovalar bulunmaktadır. Burası ilçe merkezine atfen Salihli Ovası şeklinde adlandırılır. Gediz Nehri'nin yüksek ve dağlık alanlardan havza tabanına ulaştığı yerde bulunan Salihli Ovası, Manisa ilinin nispeten geniş ve verimli alüvyal düzlüklerinden birini teşkil etmektedir. Nitekim bu durum, ilçede arazi kullanımına da büyük ölçüde yansımıştır.

Salihli'nin 139.618 ha olan toplam arazisinin % 43.49'u tarım alanı (60.710 ha), % 4.94'ü çayır ve mera (6.896 ha), % 21.91'i orman (30.596 ha) ve % 29.66'sı tarım dışı-elverişsiz araziler (41.416)'den meydana gelmektedir. Tarım alanlarının % 51.3'ünde sulama yapılmaktadır. İklimin elverişli olması ve sulama imkânına bağlı olarak ova tabanında bulunan ekili alanlarda ikinci ürün alınabilmektedir. İlçede tarım alanlarının % 26.36'sı hububat, % 17.42'si bağ, % 12.65'i yem bitkileri, % 10.76'sı zeytin, % 2.29'u pamuk, % 0.88'i domates, % 0.19'u kiraz ve 29.45'i de diğer ürünlere ayrılmıştır.¹

Tarımın yanı sıra sanayi faaliyetleri de ilçe ekonomisinde oldukça önem taşımaktadır. Salihli'nin geleneksel sanayi kolları arasında üzüm, pamuk çırçırı, zeytinyağı, un, yem, toprak (tuğla ve kiremit), basınçlı kaplar, deri, palamut ve valeks fabrikaları yer almaktadır. İzmir-Ankara Karayolu (E 96) kenarında 2002 yılında temeli atılan Salihli Organize Sanayi Bölgesi, Manisa İli Özel İdaresi, Salihli Belediyesi ve Salihli Sanayi ve Ticaret Odası'nın öncülüğünde Salihli'ye 16 km uzaklıkta ve 350 hektarlık bir alanda kurulmuştur. Organize sanayi bölgesinde halen gıda (14), tekstil (4) ve plastik (5) başta olmak üzere 30'dan fazla firma faaliyet göstermektedir. Böylece organize sanayi bölgesiyle birlikte sanayi faaliyetlerinde yeniden bir canlanma ve sanayi kollarında çeşitlenme meydana gelmiştir. Şüphesiz bununda istihdama olumlu katkısının olacağı söylenebilir.

İlçede turizm bakımından birçok doğal ve beşeri çekicilikler vardır. Bunların başında Dünya'da ilk paranın basıldığı Lidya Devleti'nin başkenti Sart ören yeri ve Lidya devri yöneticilerinin medfun bulunduğu Marmara Gölü'nün güneyindeki Bintepe Tümülüsleri gelmektedir. Fakat birçok zengin turistik kaynaklara ve yüksek potansiyele rağmen turizm, başta organizasyon ve kurumsallaşma yetersizlikleri nedeniyle sektörel bağlamda henüz önemli bir seviyeye ulaştığını söylemek mümkün değildir.

Salihli ilçesinde iç göçlerin büyüklüğü ve yönü konusuna geçmeden önce, giriş kısmında, nüfusun gelişimi ve göç kavramı üzerinde ana hatlarıyla bazı açıklamalarda bulunulmuştur.

Salihli'de Nüfusun Gelişimi: Cumhuriyet dönemi boyunca Salihli ilçesinin nüfus miktarı ve gelişimi incelendiğinde; bazı önemli sonuçlar elde edilmektedir. İlçe nüfusu, 1927'den 2007'ye kadar 80 yıl boyunca nispeten hızlı bir şekilde artış

¹ [Http://www.salihlitb.org.tr/33/tarim.aspx](http://www.salihlitb.org.tr/33/tarim.aspx) (Erişim: 09 Ocak 2013).

göstermiştir (Tablo 1). Nitekim nüfus değerleri 1927'de 28.328 iken 1950'de 47.690'a, 1975'te 103.402'ye ve 2007'de 155.016'ya ulaşmıştır. Dolayısıyla 1927-2007 yılları arasında nüfusta yaklaşık 5 misli bir artış gerçekleşmiştir. Dönemsel olarak en fazla nüfus artışları 1950-1955 ve 1955-1960 yılları arasında meydana gelmiştir. Nitekim 1955'te bir önceki sayıma (1950) göre 14.787, 1960'ta bir önceki sayıma (1955) göre 14.987 nüfus artışı olmuştur. Bu veriler, Salihli'nin bu yıllarda yüksek doğal nüfus artışının yanı sıra iç ve dış göçler vasıtasıyla önemli miktarda nüfus aldığına işaret etmektedir.

İlçe nüfusunda diğer önemli bir gelişmede 1980'li yıllarda yaşanmıştır. Örneğin 1985 yılında nüfus bir önceki sayıma (1980) göre 14.669 kişi artmış ve dikkati çeken bir gelişme kaydetmiştir. Bu dönemde de nüfusun artışında il içi ve il dışı göçlerin önemli etkileri söz konusudur.

Öte yandan ilçe nüfusunun artış hızı, son dönemlerde ve özellikle 1997'den sonra belirli bir azalma eğilimine girmiştir. Hatta 2007-2011 arasını kapsayan son beş yıllık dönemde ilçe nüfusu yalnızca 430 kişi artmıştır. Kuşkusuz bunda ilçenin doğal nüfus artış hızının ve il dışı göçlerin azalması, buna karşılık Salihli'nin göç vermesi ve ayrıca nüfusun tespitinde kullanılan yöntemlerin değiştirilmesinin de az çok rolleri vardır. Çünkü 2007 öncesinde nüfus belirli bir günde sayım esasına göre tespit ediliyordu. Oysa şimdi nüfus Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) üzerinden düzenli bir şekilde güncellenebilmektedir. Bu yöntemle bir ünitelerde ikamet eden nüfus daha doğru bir şekilde belirlenmektedir.

İlçenin nüfus gelişimiyle ilgili diğer önemli bir konuda şehir ve köy nüfuslarının artış değerleri ve bunlarda meydana gelen değişimlerdir. Ülkemizin genelinde olduğu gibi, ilçe sınırları içinde şehir nüfusunun sürekli artmasına karşılık, kır nüfusu belirgin bir şekilde azalmıştır. Hatta 2011 yılı kır nüfusu (57.636) 1965 yılına ait kır nüfusundan (58.857) daha azdır. Cumhuriyetin ilk sayımında (1927) ilçe nüfusunun % 25.4'ü şehirde ve % 74.6'sı kır yerleşmelerinde yaşamakta idi. 1985'te ise, şehir nüfusu (% 50.6) ilk kez kır nüfusunu (% 49.4) geçmiş ve ilçede nüfusun yarısı şehirde (Salihli'de) ve diğer yarısı da sayıları 77'yi bulan kır yerleşmelerinde sayılmıştır.

Tablo 1. Salihli'de şehir, kır ve toplam nüfus miktarının gelişimi.

Yıllar	Şehir	Kır	Toplam
1927	7191	21137	28328
1935	9127	27304	36431
1940	9975	28731	38706
1945	10630	31630	42260
1950	13270	34320	47690
1955	17963	44514	62477
1960	24109	53355	77464

1965	28909	58 857	87766
1970	34478	59561	94099
1975	45514	57888	103402
1980	51826	59462	111288
1985	63759	62198	125957
1990	70861	61874	132735
1997	83860	60123	143983
2000	83137	66104	149151
2007	96594	58422	155016
2011	97810	57636	155446

Kaynak: TÜİK, 1927-2012.

Salihli’de 1927-1985 arasında tekabül eden 58 yıllık dönemde şehir nüfusunun Türkiye ortalamasına oranla nispeten daha yavaş bir artış seyri gösterdiği dikkati çekmektedir. İlçenin 2011 yılı itibariyle nüfusunun % 62.9’u şehirde ve % 37.1’de sayısı 78’i bulan kır yerleşmelerinde yaşamını sürdürmektedir. Türkiye’de ise aynı yıla ait verilerde nüfusun % 76.8’i il ve ilçe merkezlerinde ve % 23.2’si belde ve köylerde ikamet ettiği² göz önüne alındığında; Salihli’de halen kır nüfus oranının yüksek olduğu görülür. Bu da Salihli’de özellikle ova sahasında bulunan köy ve belde yerleşmelerinin halen sosyoekonomik bakımdan cazibesini koruması; entansif tarım sayesinde önemli bir istihdam ve nispeten yüksek bir gelir sağlamasıyla yakından ilgili olduğu söylenebilir. Nitekim Salihli ovasında yer alan Yılmaz (5.756), Sart (5.281), Durasılı (5.036), Taytan (2.724), Adala (2.200) ve Poyrazdamları (1.842) beldelerinden oluşan 6 kır yerleşmesinin toplam nüfusunun, ilçe kır nüfusunun (57.636) yaklaşık % 40’ına karşılık gelmesi; bu durumun bir göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

İncelenen dönemde şehir özelliğine sahip tek yerleşme ilçe merkezi de olan Salihli’dir. Salihli’nin nüfusu 1927’de 7.191, 1950’de 13.270, 1985’te 63.759 ve 2011’de 97.810 olarak tespit edilmiştir. Şehir nüfusu 2011 yılına kadar, 1997-2000 ile 2007-2011 dönemleri dışında devamlı ve belirgin bir artış seyri göstermiştir. Şehir nüfusunun artışında dış ve iç göçlerin yanı sıra idari sınır değişikliklerinin de önemli bir rolü olmuştur.

Diğer taraftan şehir nüfusunun artış hızı 1997’den itibaren belirgin bir şekilde azalmaya başlamıştır. Keza Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’nin verilerine göre son beş yıllık dönemde şehir ve ilçe nüfusunun artışında bir yavaşlama ve hatta duraklamanın olduğu, kır nüfusunda mevcut azalmanın devam ettiği tespit edilmektedir. Dolayısıyla Salihli’de doğal nüfus artışının ve özellikle ilçe dışından alınan göçlerde belirgin bir yavaşlamanın başladığı izlenimi edinilmektedir. Buna karşılık ilçe dışına verilen göçlerin devam ettiği ve hatta biraz arttığı anlaşılmaktadır.

Baykal’ın 1980’lerin ortasında *Doğrusal Artış Formülü*’nün uygulanmasıyla yaptığı nüfus projeksiyonlarına göre; Salihli şehir nüfusunun 1985’te 63.759 iken, 1990’da 78.289’a, 1995’te 96.130’a ve 2000’de de 118.036’ya ulaşacağı hesap edilmiştir.

² <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (Erişim: 09 Ocak 2013).

Ayrıca ilçe nüfusunun da 200 bine yaklaşacağı ileri sürülmüştür.³ Oysa bugünkü mevcut ilçe ve şehir nüfusu, bu projeksiyonla verilen değerlerin çok gerisinde kaldığı görülmekte ve bir bakıma nüfusun artış hızının azalışını ve ilçe dışına göçlerin de artışı doğrulamaktadır.

Salihli ilçesinde, Cumhuriyet dönemi boyunca, doğal nüfus artışının dışında, nüfusun gelişimini etkileyen faktörler üç grupta toplanabilir. Birincisi dış göçler, ikincisi iç göçler ve üçüncüsü de idari sınır değişiklikleridir. Aşağıda bunlara kısaca temas edilmiştir.

Göçler: Salihli, özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarından 1950/1960'lara kadar Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya başta olmak üzere farklı yerlerden önemli miktarda dış göçler almıştır. Şen'in verdiği bilgiye göre; Salihli'ye 1924-1925 yıllarında çoğunluğu Florina'dan (242) olmak üzere, Siroz (5), Kavala (2), Drama (10), Girit Hanya (13), Girit Kandiye (1), Grebene (7), Langaza (8) ve Serfice (6)'den toplam 59 hane, 294 mübadil yerleştirilmiştir.⁴ Bunların bazılarına konut, bağ, bahçe ve tarla verilmiştir.

İlçeye Yugoslavya göçmenlerinin ilk gelişi ise 1925'li yıllara rastlamaktadır. 1955 yılına kadar çok seyrek ve az sayıda olan göçler, 1955-1963 yılları arasında yoğunluk kazanmıştır. Bu yıllarda Salihli'ye yaklaşık 30-40 hane Yugoslav göçmeni gelmiştir.⁵ Aynı şekilde Tanoğlu'nun 1951-1952 yıllarında Bulgaristan'dan ülkemize yönelen Türk göçlerini ele aldığı çalışmasına ekli haritada⁶ görüldüğü üzere, Manisa ilinde merkez dâhil 10 ilçede toplam 5.917 muhacir iskân edilmiştir. Bu göçmenlerden 2.061'i Merkez, 1.463'ü Akhisar, 1.174'ü Turgutlu, 494'ü Salihli, 478'i Alaşehir, 84'ü Soma, 74'ü Kırkağaç, 52'si Kula, 26'sı Gördes ve 11'i de Eşme ilçesine (o dönemde Manisa iline bağlı) yerleştirilmiştir. Baykal, Bulgaristan göçmenlerinin toplu olarak (361 hane) geldikleri 1951-1952 yılında, Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü'nce Salihli'nin Kurtuluş Mahallesi'nde yaptırılan evlere yerleştirildiğini ifade etmiştir.⁷

İlçe merkezi olan Salihli şehri de dış göçlerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan çok sayıdaki belgelerden; 1925-1926 yıllarında Yunanistan'dan çoğunluğu Selanik vilayetinin Siroz livası/kazası, Kılıkış, Langaza ve Drama kazalarından gelen mübadil göçmenlerinden önemli bir nüfusun, bugün şehrin

³ BAYKAL, Füsün, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1989, s.84, 85.

⁴ ŞEN, İsmail, Salihli Mübadilleri ve Karşılaştıkları Sorunlar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 16, Denizli, 2004, s.69, 70.

⁵ BAYKAL, Füsün, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1989, s.67, 68.

⁶ TANOĞLU, Ali, The Recent Emigration of the Bulgarian Turks, Review of the Geographical Institute of the University of the Istanbul, Number 2, Istanbul, 1955, pp.3-35, Ekli Harita.

⁷ BAYKAL, Füsün, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1989, s.67.

bir mahallesini teşkil eden Kırveli Köyü'ne iskân edildiği öğrenilmektedir. Yine aynı dönemde Salihli'de o zamanki adıyla Camii Atik ve Reşadiye mahallelerinde de göçmenlerin iskânı yapılmıştır.

Çiçek'in kaydettiğine göre; Salihli'nin doğusunda, eskiden Koşu Yeri denen sahada, 1952 yıllarında Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü tarafından yaptırılan göçmen evlerine Bulgaristan ve Türkistan'dan gelen göçmenler yerleştirilmiştir. Türkistanlılar ata yurtlarında komünizm idaresine tahammül edemeyip 1940'lı yıllarda Himalaya dağlık kütlesini aşarak Pakistan ve Hindistan'a sığınmışlardır. Burada bir süre kaldıktan sonra Hükümetimizin sığınma isteklerini kabul etmesiyle Türkiye'ye getirilmişlerdir. Türkiye'de Zeytinburnu, Aksaray, Ulukışla ve Salihli'de iskân edilmişlerdir.⁸ Salihli'de Türkistan göçmenlerinin yerleşmesini ayrıntılı bir şekilde inceleyen Türkdoğan, 25 Ağustos 1954'te 50 hane, 5 Eylül 1954'te 30 hane ve Mart 1956'da 60 hanenin gelişyle birlikte Salihli'ye iki yıl içinde üç katile halinde toplam 140 hane Türkistan göçmeninin yerleştirildiğini belirtmiştir.⁹ Salihli'de 1954-1956 yılları arasında Kurtuluş (Göçmen) Mahallesi'nde iskân edilen göçmen sayısını, Gökmen de, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü Arşivi'ndeki İskân Şubesi'ne ait 30 Nolu İskân Defteri'ndeki kayıtlara göre, toplam 146 aile, 462 nüfus olarak vermektedir.¹⁰ Salihli'ye iskân edilen göçmen ailelerin 125'i Pakistan, 18'i Hindistan ve 3'ü de Suudi Arabistan üzerinden Türkiye'ye gelmişlerdir.

Salihli, Cumhuriyet dönemi boyunca hızı değişmekle birlikte hemen devamlı bir şekilde il içi ve dışından da önemli miktarda göçler almıştır. Örneğin 1950'lerden sonra Kula, Selendi ve Demirci başta olmak üzere yakın ilçelerden Salihli'nin ilçe merkezine ve köylerine göçler meydana gelmiştir. 1954-1960 yılları arasında Gediz Nehri üzerinde Demirköprü Barajı'nın inşası da önemli miktarda göçlere yol açmıştır. Barajın gerisinde oldukça geniş bir göl alanının oluşması, birçok yerleşim birimini doğrudan etkilemiştir. Nitekim barajın inşasına 1954 yılında başlanmasıyla birlikte arazisi kısmen veya tamamen kamulaştırılan yerleşme sayısı 19'u bulmuştur. Farklı büyüklükte olan bu yerleşmeler, Çiçek'e göre; Borlu, Armutdere, Çarıklar, Ece, Hanaylı, Kelli (Akyar), Oraklar, Sağaçak, Temrek, Tepe, Topalmusa, Cıcıklı, Sindel, İbişderesi, Karamehmet Damları, Çakallar, Potuklu, Hacıyahyalı ve Çerkez Nuri Çiftliği'dir.¹¹ Bu yerleşmelerden 6'sı yer değiştirmiştir. Cıcıklı dışında diğerlerinin ise halkı, kamulaştırma bedellerini aldıktan sonra, Salihli, Adala, Sart, Turgutlu ve İzmir başta olmak üzere birçok yerlere göç etmiştir.¹² Keza Gördes Barajı'nın inşasından

⁸ ÇİÇEK, İbrahim, Her Yönüyle İlçemiz Salihli, Uğur Ofset, İzmir, 1985, s.162.

⁹ TÜRKDOĞAN, Orhan, Salihli'de Türkistan Göçmenlerinin Yerleşmeleri, Atatürk Üniversitesi Bölge Çalışmaları, Sosyal Araştırmalar 3, Erzurum, 1969, s.6.

¹⁰ GÖKMEN, Ertan, Doğu Türkistanlıların Türkiye'ye Göçü ve Salihli'ye Yerleşmeleri, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl 8, Sayı 2-3, 2004, s.98.

¹¹ ÇİÇEK, İbrahim, Borlu Tarihi: Tarih, Coğrafya ve Kültür Hayatı, Ay Yayınları, No 18, İzmir, 1999, s.93.

¹² CEYLAN, Mehmet Akif, Manisa İlinde Yer Değiştiren Yerleşmeler, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2011, s.104.

(1998-2008) sonrada Gördes ilçesinin Karayakup Köyü'nden bir miktar nüfusun Salihli'ye göç ettiği de, 2011 yılında yaptığımız görüşmede, köy muhtarı Mehmet Çetin tarafından söylenmiştir.

Hemen aynı dönemlerde bölgenin İç Batı Anadolu illerinden (Uşak, Kütahya ve Afyonkarahisar) Salihli şehrine ve ova köyelerine önemli miktarda göçlerin olduğu görülmektedir. 1970'lerden itibaren de doğu illerinden (Bitlis, Erzurum, Kars, Tunceli, Ağrı, Muş vb.) göç edenler, şehir ve büyük köylerdeki nüfus hareketliğinin son yaratıcıları olarak değerlendirilmiştir.¹³ Salihli'ye Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden yönelen göçler, günümüzde hızı azalmakla birlikte devam etmektedir. Bu konulara daha sonraki kısımlarda ayrıntılı olarak değinilmektedir.

İdari Bağıllık Değişiklikleri: Salihli ilçesi ve şehrinin nüfus artışında, dış ve iç göçlerin yanı sıra bazı sınır değişikliklerinin, özellikle komşu ilçelere bağlı bazı köy ve mahallelerin Salihli'ye bağlanmasının önemli etkileri vardır. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)'ndeki belgelerden elde edilen bilgilere göre; ilk önce 5 Mart 1934'te Alaşehir ilçesinin Damatlı, Yeşilkavak, Burhan, Çakaldoğan köyleri Salihli ilçesine bağlanmıştır.¹⁴ 24 Kasım 1955'te Alaşehir ilçesinin Yağmurlar Köyü¹⁵ ve 10 Şubat 1959'da aynı ilçenin Köseali Köyü¹⁶ nün de Salihli'ye bağlandıkları görülür. Alaşehir ilçesinden başka Gördes ilçesinin Kurttutan Köyü, Yunuslar Mahallesiyle birlikte 17 Temmuz 1952 tarihinde Salihli ilçesine bağlanmıştır.¹⁷ Dolayısıyla Salihli'ye, başta Alaşehir olmak üzere komşu ilçelere bağlı 7 köy farklı tarihlerde dâhil olmuş; ilçenin yüzölçümü ve nüfusunda belirgin artışın yaşanmasına katkı sağlamıştır.

Aynı şekilde Salihli şehrinin nüfus artışında da, yakın mesafede bulunan bazı yerleşim birimlerinin zamanla belediye sınırları içine alınması ve şehirle bütünleşmelerinin önemli katkıları söz konusudur. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nde bulunan belgelerden öğrenildiğine göre; ilk önce 29 Ekim 1945'te Çakallar Köyü'nün Mollahüseyin Mahallesi Salihli Belediyesi'nin sınırları içine alınmıştır.¹⁸ Daha sonra tarih sırasına göre 14 Haziran 1965'te Keli Köyü¹⁹, 26 Temmuz 1965'te Çakallar Köyü²⁰ ve 11 Ocak 1971'de de Kırveli Köyü²¹ Salihli Belediyesi'nin sınırlarına

¹³ BAYKAL, Fusun, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1989, s.68, 69.

¹⁴ BCA, Tarih 05/03/1934, Sayı 10319, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 85.6..1.

¹⁵ BCA, Tarih 24/11/1955, Sayı 28268, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 254.41..6.

¹⁶ BCA, Tarih 10/02/1959, Sayı 31053, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 274.6..19.

¹⁷ BCA, Tarih 17/07/1952, Sayı 25293, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 232.18..17.

¹⁸ BCA, Tarih 29/10/1945, Sayı 19780, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 178.30..12.

¹⁹ BCA, Tarih 14/06/1965, Sayı 3454, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 312.15..12.

²⁰ BCA, Tarih 26/07/1965, Sayı 3582, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 313.21..13.

²¹ BCA, Tarih 11/01/1971, Sayı 8977, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 361.1..15.

dâhil edilmiş ve zamanla yerleşmenin yatay yönde gelişmesiyle şehrin bir parçası haline gelmiştir. Böylece şehrin yerleşim sahası, güneybatı, batı ve doğu tarafa doğru yatay yönde genişlemiş ve nüfusu da belirli bir miktar artış göstermiştir.

Göç Kavramı: Coğrafya, tarih, sosyoloji ve edebiyat gibi birçok bilim dalını ilgilendiren göç ve çeşitleriyle ilgili farklı tanımlar yapılmaktadır. TÜİK, iç göçü; son bir yıllık dönemde, ülke sınırları içinde belirli alanlardaki (bölge, il, ilçe vb.) daimi ikametgâh adres değişikliği şeklinde bir tanım yapmıştır.²² TÜİK, başka bir yayınında göçü; sayım günündeki daimi ikametgâh yeri ile sayımdan beş yıl önceki daimi ikametgâh yeri farklı olan kişiler, göç eden nüfus olarak tanımlamıştır.²³ Dolayısıyla eski tanımını kısmen değiştiren TÜİK, her iki göç tanımında ikametgâh değişikliğini esas almıştır. İzbırak, göçü; daha iyi, daha elverişli geçinme, yerleşme yolunu bulmak üzere bir yerden bir başka yere taşınma işi olarak tanımlamıştır.²⁴ Doğanay, nüfusun; devamlı yaşama bölgelerini kişisel olarak, aileler veya gruplar halinde terk edip, geçici veya sürekli olarak yaşamak amacıyla bir başka yere gitmesi hareketine göç etmek dendiğini belirtmiştir.²⁵ Tümertekin ve Özgüç'e göre, göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir. Bu değişim, kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırdan şehre ya da şimdi görüldüğü gibi şehirden kıra doğru herhangi bir ölçek ya da yönde meydana gelebilir.²⁶ Uluslararası Göç Örgütü'nün Göç Terimleri Sözlüğüne göre de; bir kişi veya insan grubunun uluslararası bir sınırı geçerek ya da bir devlet içinde yer değiştirmesidir. Göç, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler, ekonomik göçmenler, ailelerin birleştirilmesi ve diğer nedenler dâhildir.²⁷ Netice itibarıyla *göç, insan ve topluluklarının doğduğu, ikamet ettiği bir yerden iktisadi, siyasi, dini, sosyal, afet, savaş, terör ve diğer nedenlerle, isteğe bağlı veya zorunlu, geçici veya devamlı bir başka yere veya ülkeye gitmesi* olarak ifade edilebilir.

Çok boyutlu bir nüfus hareketi olan göçler, birçok özelliği dikkate alınarak farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Genel olarak göçler; iç göçler ve dış göçler şeklinde, ülke sınırları esas alınarak bir ayırım yapılmaktadır. İç göçler, idari üniteler dikkate alınarak iller arası göç ve il içi göç olmak üzere iki kısma da ayrılabilir. İller arası göç, bir ilin idari sınırları içinden diğer bir ilin idari sınırları içine olan göçlerdir. İl içi göçler

²² [Http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/aciklama.zul](http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/aciklama.zul) (Erişim Tarihi:29 Aralık 2012).

²³ Genel Nüfus Sayımı 2000 Göç İstatistikleri, Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Yayın No. 2976, Ankara, 2005, s.3.

²⁴ İZBIRAK, Reşat, Coğrafya Terimler Sözlüğü, MEB Öğretmen Kitapları Dizisi: 157, İstanbul, 1986, s.139.

²⁵ DOĞANAY, Hayati, Türkiye Beşeri Coğrafyası, MEB Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 877, İstanbul, 1997, s.172, 173.

²⁶ TÜMERTEKİN, Erol, ÖZGÜÇ, Nazmiye, Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür ve Mekân, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2002, s.308.

²⁷ PERRUCHOUD, Richard, REDPATH-CROSS, Jillyanne (Eds.), Glossary On Migration, International Migration Law Number 25 (2nd Edition), International Organization for Migration, Geneva, 2011, s.62, 63.

ise, bir ilin idari sınırları içindeki il merkezi, ilçe merkezi, bucak ve köyler arasındaki göçlerdir. Tümertekin, Lynn Smith (1948)'e atfen göçleri; kırlardan şehirlere doğru olan göçler, şehirlerden kırlara, bir eyaletten diğer bir eyalete, kırdan şehire ve şehirden şehire olmak üzere beş farklı tipte sınıflandırarak vermiştir.²⁸ Çok farklı tiplerde sınıflandırılabilen göçler, bu çalışmanın konusu olan Salihli'deki iç göçlerin büyüklüğü ve yönü bağlamında il içi ve il dışı şeklinde idari ünite sınırları esas alınarak iki kısma ayrılarak incelenmiştir.

Ülkemizde iç göçlerin büyüklüğü, yönü ve zamanını tespit etmek için farklı veri ve yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bunlardan biri, nüfusun doğum yeri ile ikamet ettiği yer arasındaki ilişkiye dayalı verilerdir. Bir diğeri, nüfusun kayıtlı olduğu yer ile ikamet ettiği yere ilişkin verilerdir. Bunların yanında TÜİK, 2000 yılı ve daha önceki yıllarda yaptığı nüfus sayımlarında göçle ilgili bazı verileri de nispeten detaylı bir şekilde derlemiştir. Bu çalışmada, nüfusun kayıtlı olduğu yer ile ikamet ettiği yer arasındaki ilişkiden temin edilen verilerden yararlanılmıştır.

A. Manisa İli Ölçeğinde Salihli'de İç Göçlerin Büyüklüğü Ve Yönü

Manisa ilini teşkil eden ilçeler arasında Cumhuriyet dönemi boyunca çeşitli nedenlerle göçler meydana gelmiştir. Bu göçlerin hızı kısmen azalmakla birlikte günümüzde de devam etmektedir. İl içinde meydana gelen göçler sonucu, nüfusun il içinde dağılışı, yoğunluğu, kompozisyonu ve yapısı önemli ölçüde değişikliğe maruz kalmıştır. Esasen bu durum, ülkemizde bugüne kadar fazla ele alınmayan ve her ilin ilçeleri ölçeğinde uygulanabilecek geniş kapsamlı bir araştırma konusunu da oluşturmaktadır. Fakat bu çalışma bağlamında konu sınırlandırılmış; Manisa ilinin 16 ilçesi arasında karşılıklı olarak gerçekleşen göç olayında yalnızca Salihli'nin yeri üzerinde durulmuştur.

Salihli ilçesine kayıtlı olup Manisa'nın diğer ilçelerinde ikamet eden nüfus miktarı 10.737'dir. İlde Salihlilerin ikamet ettikleri ilçelerin başında Merkez (3.297), Ahmetli (1.578), Turgutlu (1.378) ve Alaşehir (1.074) ilk sıralarda gelmektedir (Tablo 2). Bu dört ilçe, toplam miktarın yaklaşık 3/2'sine tekabül etmektedir. Salihlilerin ikamette tercih ettikleri ilçelerin genellikle Gediz grabeni sahasında yer aldıkları görülür. Zaten bunların ikisi Salihli'nin doğu ve batı tarafından sınır komşularıdır. Dolayısıyla bunda ulaşım, beşeri ve ekonomik ilişkilerin yoğunluğu ile bazı idari bağlılık değişikliklerinin de rolü söz konusudur.

²⁸ TÜMERTEKİN, Erol, Türkiye'de İç Göçler, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayın No.54, İstanbul, 1968, s.35.

Tablo 2. Salihli'ye kayıtlı olup Manisa'nın diğer ilçelerinde ikamet eden nüfus (2011).

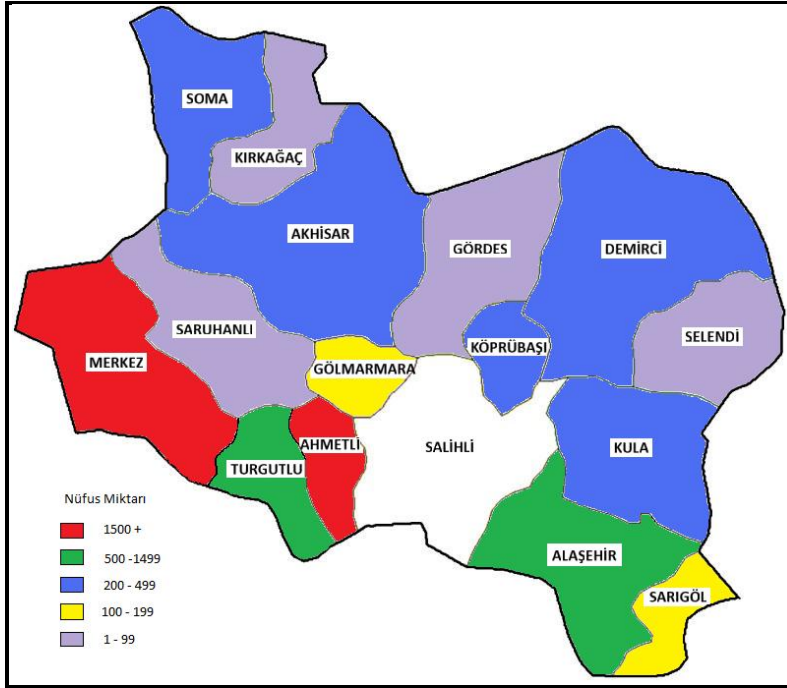
İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Ahmetli	1578	Gördes	47	Kula	372	Sarıgöl	110
Akhisar	363	Gölmarmara	100	Merkez	3297	Selendi	57
Alaşehir	1074	Kırkağaç	44	Salihli	106104	Soma	273
Demirci	232	Köprübaşı	287	Saruhanlı	81	Turgutlu	1378
Diğer İlçeler Toplamı			10737			Toplam	116841

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

İl ölçeğinde değerlendirildiğinde; Salihliler ikamet için en çok Merkez ilçeyi tercih etmişlerdir (Harita 1). Manisa'nın ilk sırada bulunması esasen doğal bir sonuç olarak görünmektedir. Çünkü Manisa'nın il ve ilçe merkezi şehir olması, son dönemde sanayi ve hizmet sektörü bakımından hızlı gelişmesi, Salihlilerin burayı tercih etmesinde rol oynadığı söylenebilir. Öte yandan Manisa, Salihlilerin İzmir ve İstanbul'dan sonra 3. sırada tercih ettikleri de bir şehirdir. Fakat buna benzer örneklere ülkemizde birçok il merkezi ve ilçe arasındaki göç ilişkilerinde rastlanmaktadır. Dolayısıyla bölgede ve ülkede metropol şehirler, çeşitli nedenlerle nüfus hareketlerinin yönü üzerinde daha etkili olmakta ve nüfus kitlelerine daha cazip gelmektedir.

Salihlili nüfusun, istatistikî verilerde, Merkez ilçeden sonra ikinci sırada Ahmetli'de ikameti tercih ettiği görülmektedir. Esasen Manisa ilinde sanayinin fazla gelişmediği, yüzölçümü ve nüfus miktarı bakımından küçük bir ilçe olan Ahmetli'nin 1.578 nüfusla ikinci sırada bulunuşu, oldukça ilginç ve aynı zamanda açıklanması da güç bir olay/olgudur. Bunun en önemli nedenlerinin başında ise, yakın zamanda gerçekleşen idari bağlılık değişikliklerinin geldiği söylenebilir. Dolayısıyla bunun gerçek anlamda bir göç durumunu yansıttığını söylemek de doğru değildir. Çünkü Salihli ilçesine bağlı olan Kendirlik (Karar Sayısı 2011/905) ve Yaraşlı (Karar Sayısı 2011/909) köyleri 20 Aralık 2011 tarihli ve 28148 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan idari bağlılığın değiştirilmesi kararları doğrultusunda Ahmetli ilçesinin merkez bucağına bağlanmıştır. Keza Kestelli Köyü de o zaman ki idari bölünüşe göre Salihli'nin Adala bucağına bağlı iken 1948 yılında Turgutlu ilçesinin Ahmetli bucağına bağlanmıştır.²⁹ Böylelikle Salihli'nin üç köyünün (Kendirlik, Yaraşlı ve Kestelli) idari bağlılıklarının Ahmetli'ye geçmesiyle birlikte nüfusun ikameti bakımından önemli bir değişiklik meydana gelmiştir. Nitekim Salihli'ye kayıtlı olup Ahmetli ilçesinde ikamet eden nüfus miktarı, 2011'de 1.578 iken, ilçeler arasında nüfus kayıtlarının değiştirilmesine başlanmasını takiben 2012 yılında 562'ye gerilemiştir. Önümüzdeki yıllarda bu sayının biraz azalması söz konusu olabilir.

²⁹ BCA, Tarih 27/05/1948, Sayı 21771, Fon Kodu: 30..11.1.0, Yer No: 198.14..16.

Harita 1. Salihli'ye kayıtlı olup Manisa'nın diğer ilçelerinde ikamet eden nüfus (2011).

Salihlilili nüfusun Manisa ilinde ikamet için en çok tercih ettiği ilçelerden biri de Turgutlu'dur. Bugün Turgutlu ile ortak bir sınır olmamasına rağmen Salihli'ye kayıtlı olan 1.378 nüfus, daha iyi çalışma ve yaşam koşulları nedeniyle Turgutlu'da ikameti tercih etmiştir. Çünkü İzmir ve Manisa'ya çok yakın ve elverişli bir konumda bulunan Turgutlu, ilde nüfus miktarı (2011 yılı 119.985) ve sanayi faaliyetlerinin gelişmişliği bakımından Manisa'dan sonra ikinci sırada olan önemli bir şehir durumundadır. Turgutlu organize sanayisi bölgesi (TOSB), özellikle Kemalpaşa ilçesinde İzmir-Ankara karayolu boyunca gelişen organize sanayi bölgesinin (KOSBİ) doğal bir uzantısını teşkil etmektedir. Turgutlu organize sanayi bölgesinde gıda (15), makine ve yedek parça (17), seramik (2) ve diğer sektörler (9) başta olmak üzere toplam 43 firma faaliyet göstermektedir.³⁰ Turgutlu Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıtlı 200'ün üzerinde sanayici ve 1.600'ün üzerinde de üyenin bulunması³¹, bir bakıma bu açıklamaları doğrular niteliktedir.

Salihlilerin ikamet yönünden en az tercih ettikleri ilçelerin başında ise sırasıyla Kırkağaç (44), Gördes (47), Selendi (57) ve Saruhanlı (81) gelmektedir. Bunlar, Salihli'den nispeten uzak konumda, ulaşım ve ekonomik faaliyetler bakımından

³⁰ [Http://www.turgutluosb.org.tr/bolge.asp](http://www.turgutluosb.org.tr/bolge.asp) (Erişim: 15 Ocak 2013).

³¹ [Http://www.tutso.org.tr/tarihce.aspx](http://www.tutso.org.tr/tarihce.aspx) (Erişim: 15 Ocak 2013).

bağlantının az olduğu ilçelerdir. Ayrıca Selendi ve Gördes, ekonomik yönden ilin en az gelişmiş ilçeleri arasında yer almaktadır.

Diğer taraftan Manisa ilinin diğer ilçelerine kayıtlı olup Salihli’de ikamet eden nüfus miktarı 19.433’tür (Tablo 3). Bu değer, Salihli nüfusuna kayıtlı olup Manisa’nın diğer ilçelerinde ikamet eden nüfusun (10.737) yaklaşık bir misli fazlasına karşılık gelmektedir. Salihli, Manisa ili bağlamında verdiğinden yaklaşık bir misli daha fazla göç alan bir ilçe durumundadır. Salihli’nin en fazla göç aldığı ilçelerin başında Kula (5.690), Demirci (3.923), Selendi (2.812), Alaşehir (2.401), Köprübaşı (1.267) ve Gördes (901) gelmektedir (Harita 2). Bu ilçelerin konumları göz önüne alındığında; Manisa ilinin doğu ve kuzeydoğu tarafında yer aldıkları görülmektedir. Bu ilçeler için Salihli’nin bir cazibe oluşturduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca Alaşehir dışındaki ilçelerin genellikle Gediz grabeninden uzak ve yoğun bir tarım faaliyetine imkân veren verimli ova sahalarından yoksun oldukları da müşahede edilir. Bu ilçelerin sosyoekonomik ve kültürel yapıları da Salihli’ye oranla çok daha az gelişmiş durumdadır. Ayrıca mevcut ekonomik yapıları da istihdam sağlamaktan çok uzak bulunmaktadır.

Tablo 3. Manisa’nın diğer ilçelerine kayıtlı olup Salihli’de ikamet eden nüfus (2011).

İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Ahmetli	385	Gördes	901	Kula	5690	Sarıgöl	278
Akhisar	278	Gölmarmara	385	Merkez	376	Selendi	2812
Alaşehir	2401	Kırkağaç	80	Salihli	106104	Soma	58
Demirci	3923	Köprübaşı	1267	Saruhanlı	229	Turgutlu	370
Toplam							19433

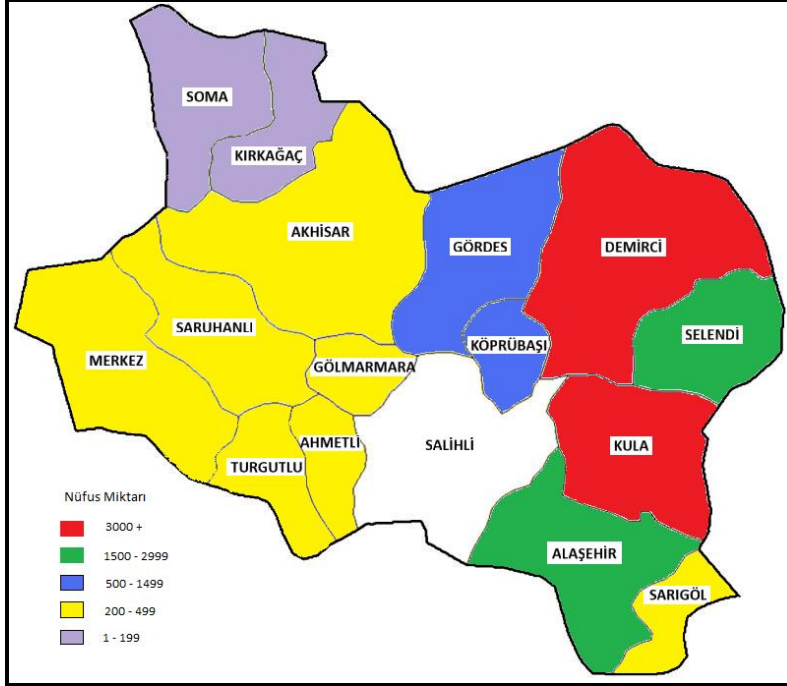
Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

Manisa ilinde Salihli’ye göç veren ilçelerin ilk sırasında 5.690 nüfusla Kula yer almaktadır. Salihli’nin ilin ilçelerinden aldığı yaklaşık her dört nüfustan biri Kula’dan gelmektedir. Göç, özellikle de Kula’nın köylerinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak bir plato sathı üzerinde bulunan Kula ilçesinde sanayi faaliyetleri fazla gelişmemiş, tarım ve hayvancılık verimli olmayan ekstansif yöntemlerle yapılmaya çalışılmaktadır. Bunun sonucu olarak Kula ilçesi, Cumhuriyetin ilk yıllarından beri başta İzmir, İstanbul ve yöre şehirlerine önemli miktarlarda göç vermiştir. Esasen bu durum günümüzde de kısmen devam etmektedir.

Kula’yı ikinci sırada Demirci ilçesi takip etmektedir. Salihli’de ikamet eden Demircili nüfusun sayısı 3.923’tür. Üçüncü sırada Selendi gelmektedir. Salihli’de 2.812 Selendili nüfus yaşamaktadır. Bunlara ilave olarak Salihli’ye önemli miktarda göç veren Köprübaşı (1.267) ve Gördes (901)’in de coğrafi özelliklerinin benzer ve göç nedenlerinin hemen hemen aynı olduğu söylenebilir. Fakat Gördes’ten son yıllarda Gördes Barajı’nın inşası nedeniyle Karayakup Köyü’nden bir miktar nüfus Salihli’ye göç etmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Gördes’e kayıtlı olan nüfus kitlesinin,

komşusu ve ekonomik bakımdan ilde önemli bir çekim gücüne sahip olan Akhisar ilçesine yöneldiğini de belirtmek mümkündür.

Salihli'nin en az göç aldığı ilçelerin başında ise Soma (58), Kırkağaç (80) ve Saruhanlı (229) gelmektedir. Buna göre Salihli'nin en az göç verdiği ve en az göç aldığı üç ilçenin de aynı olduğu tespit edilmektedir. Bu da, yukarıda değinilen nedenlerin geçerliliğini büyük ölçüde doğrular niteliktedir.

Harita 2. Manisa'nın diğer ilçelerine kayıtlı olup Salihli'de ikamet eden nüfus (2011).

Salihli'nin göç aldığı ve verdiği ilçeler mukayese edildiğinde; bunların genellikle farklı ilçeler olduğu dikkati çekmektedir. Nitekim konuyla ilgili ilk dört ilçe değerlendirmeye alındığında; Salihli'nin göç aldığı ilçeler (Kula 5.690, Demirci 3.923, Selendi 2.812, Alayehir 2.401) ile verdiği ilçelerin (Merkez 3.297, Ahmetli 1.578, Turgutlu 1.378, Alayehir 1.074) Alayehir dışında farklı oldukları görülmektedir. Salihli, Merkez, Ahmetli ve Turgutlu ilçelerinden aldığından daha fazla göç vermiştir. Alayehir'in ise diğer ilçelerden farklı bir durumu bulunmaktadır. Salihli'ye kayıtlı 1.074 nüfus Alayehir ilçesinde, buna karşılık 2.401 Alayehirli nüfusta Salihli'de ikamet etmektedir. İki ilçe arasında, Salihli lehine olmak üzere önemli bir nüfus hareketliliğinin olduğu anlaşılmaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından sosyal ve ekonomik 32 değişken (demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, mali, refah göstergesi) kullanılarak ülkemizin 872 ilçesinde yapılan bir araştırmada ilçeler gelişmişlik düzeyine göre 6 sınıfa ayrılmıştır. Manisa ilinden *birinci derecede gelişmiş ilçeler* bulunmazken, *ikinci*

derecede: sırasıyla Merkez, Turgutlu, Soma, Salihli, *üçüncü derecede:* Akhisar, Alaşehir, Ahmetli, Gölçözümlü, Saruhanlı, Kula, Kırkağaç, Demirci, Sarıgöl, *dördüncü derecede:* Köprübaşı, Gördes ve *beşinci derecede:* Selendi yer almaktadır.³² Bu gelişmişlik sıralaması, ilin ilçeleri arasındaki göçlerin yönünü de büyük ölçüde açıklığa kavuşturmuştur.

B. Ulusal Ölçekte Salihli’de Göçlerin Büyüklüğü Ve Yönü

Ülkemizde yapılan coğrafi çalışmalarda genellikle iller arası göçler üzerinde durulmuştur. İllerin diğer illerden aldığı ve verdiği göçler ağırlıklı temayı teşkil etmiştir. İlçelerin, aynı ilin diğer ilçeleri ile diğer illerden aldığı ve verdiği göçler konusu genellikle ayrıntı olarak değerlendirilmiştir. Türkiye’nin 81 il ve 75.6 milyon nüfusuyla büyük bir ülke olması, muhtemelen çalışmalarda bu konuların ayrıntı gibi algılanmasına neden olmuştur.

Bu kısımda, Salihli’de göç olayı ulusal boyutta incelenmiştir. Başka bir deyişle Salihli’den diğer illere yönelen göçler ile Salihli’nin diğer illerden aldığı göçler bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Salihli Nüfusuna Kayıtlı Olup Diğer İllerde İkamet Eden Nüfus Miktarı: Salihli ilçesi nüfusuna kayıtlı toplam 161.389 kişiden 44.548’i başka bir ilde yaşamayı tercih etmiştir (Tablo 4). Bu değer, Salihli’ye kayıtlı olan toplam nüfus miktarının % 27.6’sına, diğer bir anlatımla yaklaşık her dört kişiden birine karşılık gelmektedir. Bu da ilçe ölçülerinde oldukça yüksek bir oran oluşturmaktadır. Salihli’ye kayıtlı nüfus, ülkemizin 81 iline sayıları az veya çok değişir vaziyette dağılım göstermektedir. Manisa dışında en fazla Salihlili nüfusun bulunduğu iller sıralamasında; İzmir (23.952), İstanbul (5.100), Ankara (1.944), Antalya (1.347), Muğla (1.231), Aydın (1.184), Denizli (1.011), Uşak (863), Bursa (814), Balıkesir (718), Kocaeli (450) ve Eskişehir (354) gelmektedir. Bu 12 ilin toplamı 38.968 olup, 80 ilin toplamının yaklaşık % 87.5’ine tekabül etmektedir. Bu veriler itibarıyla Salihli’ye kayıtlı olan nüfusun diğer illere dağılımının bilinçli bir tercihin sonucunda ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Manisa’nın sınır komşusu olan illerde nispeten daha fazla Salihlili nüfusun ikamet ettiği tespit edilmektedir. Nitekim bu iller sırasıyla İzmir (23.952), Aydın (1.184), Denizli (1.011), Uşak (863), Balıkesir (718) ve Kütahya (349) nispeten yüksek nüfus değerleriyle dikkati çekmektedir.

Salihli’ye kayıtlı nüfusun en az bulunduğu illerin başında ise; Gümüşhane (9), Sinop (9), Kilis (13), Artvin (14), Bayburt (17), Ardahan (17), Çorum (19), Bartın (23), Kırıkkale (24), Adıyaman (24), Çankırı (25), Osmaniye (26), Karaman (27), Nevşehir (28), Giresun (29), Kırşehir (30), Iğdır (30), Karabük (34), Niğde (35), Siirt (38), Kastamonu (40), Düzce (41), Kars (41), Elazığ (42), Aksaray (43), Erzincan (44), Ordu (45), Yozgat (45) ve Muş (47) gelmektedir (Tablo 4). 50’nin altında Salihlili nüfusun

³² DİNCER, Bülent, ÖZASLAN, Metin, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2004, DPT Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara (<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>), 2004, s.120.

ikamet ettiği bu 29 ilin ülkemizin çok farklı bölgelerinde ve özellikle de Ankara'nın doğusunda yer aldıkları görülür (Harita 3). Adı geçen illerde ikamet eden Salihlili nüfusun önemli bir kısmının kamu görevlisi ve bir kısmının da ekonomik faaliyetler başta olmak üzere diğer nedenlerle buralarda buldukları söylenebilir. Dolayısıyla buralarda tam da isteğe bağlı bir ikamet tercihinden bahsetmekte doğru değildir.

Tablo 4. Salihli Nüfusuna Kayıtlı Olup Diğer İllerde İkamet Eden Nüfus (2011).

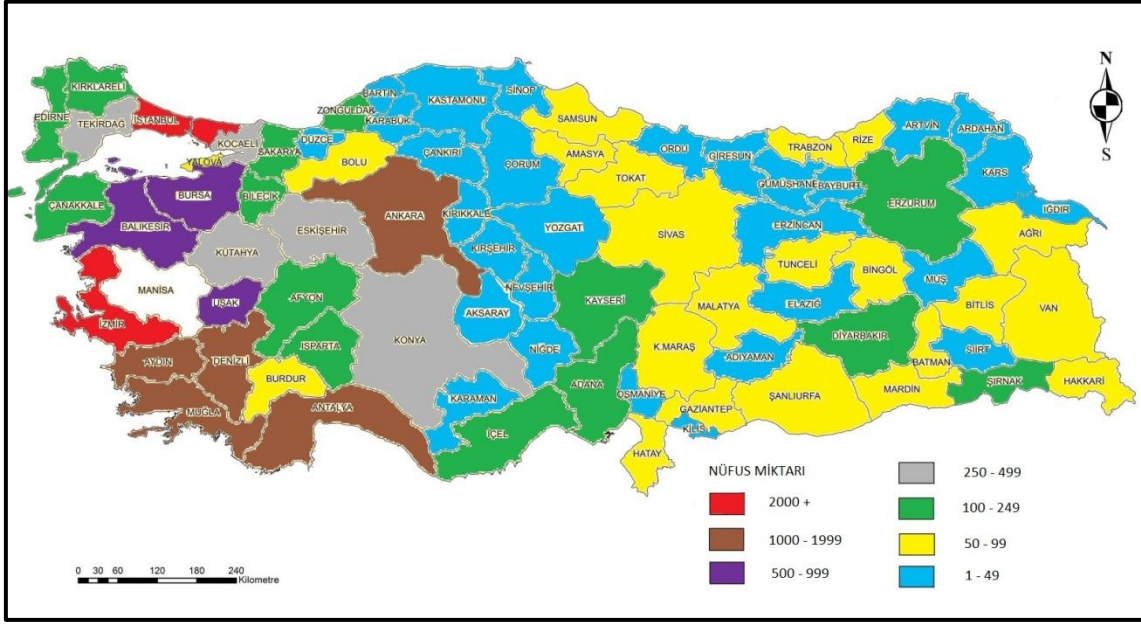
İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus
Adana	173	Edirne	197	Kütahya	349	Uşak	863
Adıyaman	24	Elazığ	42	Malatya	92	Van	76
A.Karahisar	232	Erzincan	44	Manisa	115397	Yozgat	45
Ağrı	73	Erzurum	181	K. Maraş	54	Zonguldak	101
Amasya	65	Eskişehir	354	Mardin	78	Aksaray	43
Ankara	1944	Gaziantep	92	Muğla	1231	Bayburt	17
Antalya	1347	Giresun	29	Muş	47	Karaman	27
Artvin	14	Gümüşhane	9	Nevşehir	28	Kırıkkale	24
Aydın	1184	Hakkâri	75	Niğde	35	Batman	79
Balıkesir	718	Hatay	81	Ordu	45	Şırnak	131
Bilecik	110	Isparta	204	Rize	51	Bartın	23
Bingöl	58	Mersin	205	Sakarya	157	Ardahan	17
Bitlis	66	İstanbul	5100	Samsun	98	Iğdır	30
Bolu	53	İzmir	23952	Siirt	38	Yalova	57
Burdur	52	Kars	41	Sinop	9	Karabük	34
Bursa	814	Kastamonu	40	Sivas	57	Kilis	13
Çanakkale	231	Kayseri	124	Tekirdağ	265	Osmaniye	26
Çankırı	25	Kırklareli	120	Tokat	74	Düzce	41
Çorum	19	Kırşehir	30	Trabzon	57		
Denizli	1011	Kocaeli	450	Tunceli	63	Diğer iller	44548
Diyarbakır	132	Konya	281	Şanlıurfa	77	Toplam	159945

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

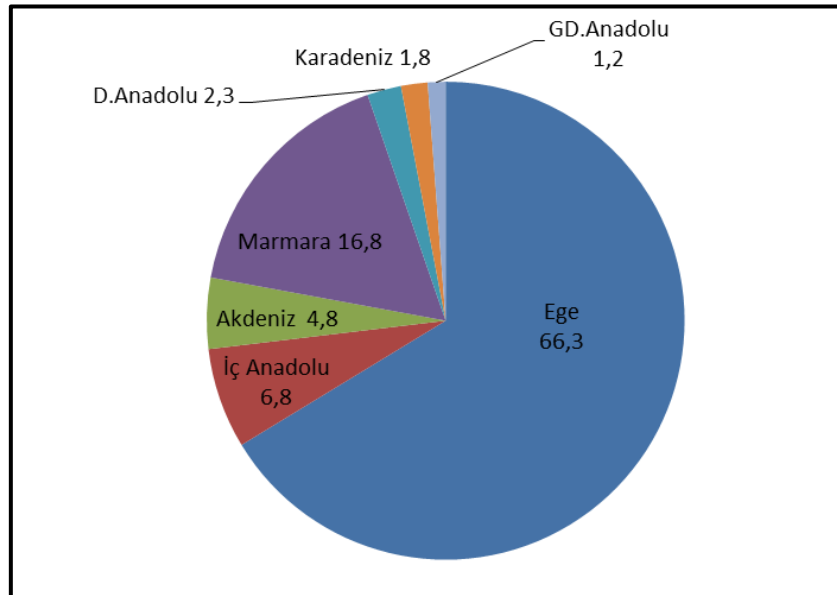
Türkiye'de Manisa dışında başka bir ilde ikamet eden Salihlili nüfusun coğrafi bölgelere dağılışı da bazı önemli bilgiler vermektedir. Salihlili nüfusun dağılışı bakımından bölgeler arasında; Ege: 29.540 (% 66.3), Marmara: 7.501 (% 16.8), İç Anadolu: 3.017 (% 6.8), Akdeniz: 2.142 (% 4.8), Doğu Anadolu: 1.036 (% 2.3), Karadeniz: 779 (% 1.8) ve Güneydoğu Anadolu: 533 (% 1.2) şeklinde bir sıralanma ortaya çıkmaktadır (Grafik 1). Bu durumda Salihlili nüfusun % 66.3'nün Ege bölgesini tercih ettiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık Güneydoğu Anadolu'nun oranı yalnızca % 1.2'ye ve Karadeniz'in de % 1.8'e ulaşabilmektedir.

Diğer taraftan Salihlili nüfusun coğrafi bölgeler içindeki dağılışı da düzenli değildir. Nitekim Ege'de İzmir (23.952), Marmara'da İstanbul (5.100), İç Anadolu'da Ankara (1.944), Akdeniz'de Antalya (1.347), Doğu Anadolu'da Erzurum (181), Karadeniz'de Zonguldak (101) ve Güneydoğu Anadolu'da Diyarbakır (132) öne çıkan

iller ve aynı zamanda il merkezi şehirlerdir. Aynı şekilde Marmara bölgesinde yaşayan Salihlilerin % 68'i İstanbul'da ikamet etmektedir. İç Anadolu'da Ankara (% 64.4) ve Akdeniz'de ise Antalya (% 62.9) ikametinin yoğunluk kazandığı iller ve il merkezi şehirlerdir. Buna göre, Salihlili nüfusun coğrafi bölgelere dağılımında büyükşehir yerleşmelerinin önemli etkilerinin olduğu tespit edilmektedir. Bundan dolayı Salihli ile ülkemizin nüfus bakımından üç büyük ili olan İstanbul, Ankara ve İzmir arasındaki göç ilişkileri aşağıda ayrı ayrı kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

Harita 3. Salihli İlçesinin Nüfusuna Kayıtlı Olup Diğer İllerde İkamet Eden Nüfus (2011).

Grafik 1. Salihli'nin verdiği göçlerin coğrafi bölgelere dağılımı (%).

Türkiye'de Salihlilerin en çok tercih ettikleri illerin ve şehirlerin başında İzmir gelmektedir. Salihli, idari açıdan Manisa'ya bağlı olmasına karşılık, ulaşım, ekonomik ve özellikle ticari faaliyetler bakımından İzmir'le daha yakın ilişki içinde bulunur. Eğitim ve sağlık gibi birçok fonksiyon hizmetleri İzmir'den sağlanır. Bu durum, Salihli'nin aynı bölgede ve yakın bir konumda bulunan İzmir şehrinin etki sahasında yer almasının doğal bir sonucu olarak görülebilir. Esasen bölgede Salihli'ye benzer durumda birçok şehir de vardır.

İzmir ilinde ikamet eden Salihli'ye kayıtlı toplam nüfus miktarı 23.952'dir (Tablo 5). Bu nüfus miktarı, İzmir ilinin 30 ilçesi arasında oldukça düzensiz bir dağılışı göstermektedir. Örneğin Salihlili nüfus, Beydağ ilçesinde hiç bulunmazken, Bornova ilçesinde 4.589'a ulaşmaktadır. İzmir ilinde Salihlili nüfusun dağılışı genel olarak değerlendirildiğinde; çoğunlukla İzmir şehrinde toplandığı dikkati çekmektedir. Nitekim Salihlilerin en çok ikamet ettiği ilçeler; Bornova (4.589), Karabağlar (2.986), Bayraklı (2.915), Buca (2.875), Konak (2.723), Karşıyaka (2.036) ve Çiğli (1.192)'dir. İzmir şehrinin bir parçası olan bu yedi ilçede 19.316 Salihlili nüfus yaşamaktadır. Bu da ilde bulunan toplam Salihlili nüfusun % 80.6'sına karşılık gelmektedir. Bununla birlikte ilçelerden Bornova'da 38.820, Karabağlar'da 17.722, Bayraklı'da 25.653, Buca'da 18.829, Konak'ta 22.168, Karşıyaka'da 18.936 ve Çiğli'de 8.758 Manisalı nüfusun ikamet ettiği göz önüne alınırsa; Salihlili nüfusun buralarda bile çok önemli bir miktara ulaşmadığı da söylenebilir.

Tablo 5. İzmir İlinde Salihli İlçesine Kayıtlı Nüfusun Dağılışı (2011).

İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Aliağa	221	Çeşme	283	Karşıyaka	2036	Ödemiş	254
Balçova	453	Çiğli	1192	Kemalpaşa	395	Seferihisar	150
Bayındır	14	Dikili	104	Kınık	17	Selçuk	37
Bayraklı	2915	Foça	82	Kiraz	14	Tire	72
Bergama	103	Gaziemir	704	Konak	2723	Torbali	388
Beydağ	.	Güzelbahçe	109	Menderes	240	Urla	208
Bornova	4589	Karabağlar	2986	Menemen	434		
Buca	2875	Karaburun	44	Narlidere	310	Toplam	23952

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

Diğer önemli bir konuda İzmir ilinde ikamet eden toplam Manisalı nüfus miktarıdır. 2011 verilerine göre İzmir ilinde 189.396 Manisalı nüfus ikamet etmektedir. İzmir, 80 il arasından en fazla göçü, sınır komşusu olan Manisa'dan almaktadır. Manisa'yı Mardin (132.522), Erzurum (128.391) ve Konya (120.297) illeri takip etmektedir.

Türkiye'de iller arasında İzmir'den sonra en fazla Salihli'ye kayıtlı nüfusun bulunduğu ikinci il **İstanbul**'dur. Bu ilde Salihli ilçesine kayıtlı toplam 5.100 nüfus

ikamet etmektedir (Tablo 6). İlde Salihlilili nüfusun ilçelere dağılışı oldukça düzensizdir. En çok Salihlilili nüfusun yaşadığı ilçeler arasında; Kadıköy (350), Küçük Çekmece (292), Bahçelievler (272), Fatih (254), Üsküdar (246) ve Beşiktaş (206) yer almaktadır. En az Salihlilili nüfusun bulunduğu ilçeler arasında ise, Şile (2), Çatalca (2), Adalar (5), Arnavutköy (15), Bakırköy (18) ve Sultanbeyli (23) sayılabilir. En çok Salihlilili nüfusun ikamet ettiği ilçelerde bile, ilçenin toplam nüfus miktarı ve mahalle sayısı dikkate alındığında; Salihlilili nüfusun mahalle başına birkaç aileyi aşmayan bir yoğunluk ve dağılışı gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 6. İstanbul İlinde Salihli İlçesine Kayıtlı Nüfusun Dağılışı (2011).

İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Adalar	5	Beykoz	44	G.Osmanpaşa	123	Silivri	38
Arnavutköy	15	Beylikdüzü	118	Güngören	58	Sultanbeyli	23
Ataşehir	167	Beyoğlu	56	Kadıköy	350	Sultangazi	100
Avcılar	99	B. Çekmece	106	Kâğıthane	76	Şile	2
Bağcılar	191	Çatalca	2	Kartal	120	Şişli	153
Bahçelievler	272	Çekmeköy	77	K. Çekmece	292	Tuzla	64
Bakırköy	18	Esenler	57	Maltepe	191	Ümraniye	182
Başakşehir	110	Esenyurt	136	Pendik	150	Üsküdar	246
Bayrampaşa	75	Eyüp	81	Sancaktepe	61	Zeytinburnu	149
Beşiktaş	206	Fatih	254	Sarıyer	120	Toplam	5100

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

İstanbul'da diğer illerle mukayese edildiğinde, Manisa'ya kayıtlı nüfus miktarı da fazla değildir. 2011 verilerine göre İstanbul'da bulunan toplam Manisalı nüfus miktarı 41.676'dır. Bu nüfus değeriyle Manisa, İstanbul'a göç veren 80 il arasından 65. sırada yer almaktadır. Esasen Ege Bölgesi'nin diğer illeri de benzer durumdadır. Dolayısıyla İstanbul, göçler bakımından Türkiye'nin birçok bölgesini ve ilini doğrudan etkilemekte ve nüfuslarına bir cazibe oluşturmaya karşılık, Ege Bölgesi illeri için bunun fazla geçerli olmadığı görülür. İstanbul'da Ege illerinden göçle gelen toplam nüfus sayısı 269.964'tür. Bu da İstanbul'a en fazla göç veren Sivas ilinden gelen nüfusun (721.509) yaklaşık 1/3'ne karşılık gelmektedir. Egeden İstanbul'a göçlerin az olmasının başlıca nedenleri; bölgenin sosyoekonomik bakımından nispeten kalkınmış olması ve bölge içinde göçlerin yönünün İzmir'e doğru olmasıdır.

Salihli'ye kayıtlı nüfusun en fazla ikamet ettiği üçüncü il de **Ankara**'dır. Bu ilde toplam 1.944 Salihlilili yaşamaktadır (Tablo 7). Bunların Ankara'nın 25 ilçesine dağılışı oldukça düzensizdir. En fazla Salihlilinin bulunduğu ilçeler arasında; Çankaya (698), Yenimahalle (369), Etimesgut (281), Keçiören (190) ve Mamak (114) gelmektedir. Buna karşılık Ayaş, Çamlıdere, Güdül, Haymana, Kalecik, Nallıhan, Akyurt ve Evren ilçelerinde hiç Salihlilili nüfus yoktur. Bala (1), Beypazarı (4), Çubuk (6), Elmadağ (4), Şereflikoçhisar (6) ve Kızılcahamam (8)'da ise Salihlilili bir iki aile vardır. Ankara'da Salihli'ye kayıtlı nüfusun çoğunlukla Çankaya, Yenimahalle ve Etimesgut gibi şehrin merkezi konumlarında bulunan semt ilçelerinde ikamet ettiği görülmektedir.

Ankara'da Salihlili nüfusun genellikle kamu görevlisi olduğu, bazı özel kuruluşlarda istihdam edildiği ve bir kısmının ticari faaliyetlerle uğraştığı söylenebilir.

Ankara ilinde toplam 13.953 Manisalı nüfus yaşamaktadır. Bu değerle Manisa, Ankara'nın 80 ilden aldığı göçlerde 48. sırada bulunmaktadır. Esasen Ankara, Ege Bölgesi illerinden çok az göç almaktadır. Ankara'da toplam 102.729 Ege nüfus yaşamaktadır. Bu değer de, Ankara'ya en fazla göç veren Çorum ilinin (359.960) yaklaşık % 28,5'ine karşılık gelmektedir. Genelde Ege ve özelde ise Manisa ve Salihli, İstanbul'da olduğu gibi Ankara'ya da daha az göç vermektedir.

Tablo 7. Ankara İlinde Salihli İlçesine Kayıtlı Nüfusun Dağılışı (2011).

İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus	İlçe Adı	Nüfus
Akyurt	.	Çubuk	6	Kalecik	.	Pursaklar	11
Altındağ	66	Elmadağ	4	Kazan	12	Sincan	91
Ayaş	.	Evren	.	Kızılcahamam	8	Şereflikoçhisar	6
Bala	1	Etimesgut	281	Keçiören	190	Yenimahalle	369
Beypazarı	4	Gölbaşı	55	Mamak	114		
Çamlıdere	.	Güdül	.	Nallıhan	.		
Çankaya	698	Haymana	.	Polatlı	28	Toplam	1944

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2011.

İzmir, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere göç eden Salihli'ye kayıtlı nüfus, mesleki anlamda bir yoğunlaşma göstermeden; çok farklı mesleki alanlarda çalışmaktadır. Bununla birlikte, İzmir'de 2002'de kurulan Salihli Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği'nden alınan bilgiye göre, İzmir'de ikamet eden Salihliler özellikle ticaret, gıda, tekstil, mobilya, sanayi, kamu görevlisi ve bürokrasi alanlarında istihdam edilmektedir. Birçok Salihlili kendi işini kurmuş ve işveren konumuna gelmiştir. İstanbul ve Ankara şehirlerinde de İzmir'e benzer bir mesleki dağılışın bulunduğu söylenebilir. Fakat Ankara'da kamu görevlisi ve bürokrat sayısının biraz daha fazla olduğu belirtilebilir.

Diğer taraftan büyük şehirlerde ikamet eden Salihlili ve daha geniş çerçevede göz önüne alındığında Manisalı nüfus arasında hemşehri dayanışmasının, diğer iller ve ilçelerle mukayese edildiğinde, fazla gelişmediği tespit edilmektedir. Mevcut bilgilere göre, İzmir dışında, diğer illerde Salihlili nüfus tarafından kurulan hemşehri dernekleri henüz yoktur. Hatta Manisalı derneklerinin sayısı bile oldukça azdır. Bu durum, Manisa'nın diğer illere oranla daha yakın dönemde, daha az sayılarda göç vermeye başlamasının yanı sıra Manisa'nın da içinde yer aldığı Ege Bölgesi'nde bireysel girişimciliğin öne çıkması ve İzmir dışında gurbetçiliğin fazla olmayışıyla yakından ilgili bulunmasıyla açıklanabilir.

Diğer İllere Kayıtlı Olup Salihli’de İkamet Eden Nüfus Miktarı: Salihli, aynı zamanda göç alan bir ilçedir. 2011 yılı verileri itibariyle Salihli’de 80 ile kayıtlı 29.840 nüfus yaşamaktadır (Tablo 8). Buna göre ilçede ikamet eden nüfusun % 19.2’si göçle gelmiş veya başka bir deyişle günümüzde Salihli nüfusunun yaklaşık 1/5’i il dışı kökenlidir. İlçenin göç aldığı illerin başında sırasıyla Diyarbakır (3.083), Uşak (2.260), İzmir (1.628), Muş (1.539), Batman (1.500), Mardin (1.475), Şırnak (1.452), Kütahya (1.390), Bitlis (1.372), Afyonkarahisar (1.156), Erzurum (965) ve Konya (858) yer almaktadır (Harita 4). Bu 12 ilin toplamı 18.678 olup, Salihli’ye göçle gelen il dışı nüfusun yaklaşık % 62.6’sına tekabül etmektedir.

Diğer taraftan Salihli birçok ilden de çok az göç almıştır. Bu illerin başında Yalova (3), Bartın (11), Kilis (22), Çankırı (28), Düzce (31), Karabük (33), Kırklareli (33) ve Bolu (34) bulunmaktadır. Bunların bir kısmı yakın dönemde il yapılmış ve bir kısmı da ülkemizde nüfusu fazla olmayan iller arasında yer almaktadır.

Tablo 8. Diğer İllere Kayıtlı Olup Salihli İlçesinde İkamet Eden Nüfus (2011).

İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus	İlin Adı	Nüfus
Adana	265	Edirne	39	Kütahya	1390	Uşak	2260
Adıyaman	75	Elazığ	463	Malatya	242	Van	544
A.Karahisar	1156	Erzincan	137	Manisa	125537	Yozgat	150
Ağrı	196	Erzurum	965	K.Maraş	157	Zonguldak	58
Amasya	87	Eskişehir	190	Mardin	1475	Aksaray	151
Ankara	243	Gaziantep	137	Muğla	172	Bayburt	39
Antalya	278	Giresun	62	Muş	1539	Karaman	65
Artvin	65	Gümüşhane	43	Nevşehir	65	Kırkkale	86
Aydın	388	Hakkâri	131	Niğde	269	Batman	1500
Balıkesir	438	Hatay	124	Ordu	163	Şırnak	1452
Bilecik	90	Isparta	144	Rize	149	Bartın	11
Bingöl	378	Mersin	165	Sakarya	51	Ardahan	63
Bitlis	1372	İstanbul	193	Samsun	69	Iğdır	54
Bolu	34	İzmir	1628	Siirt	484	Yalova	3
Burdur	74	Kars	533	Sinop	44	Karabük	33
Bursa	101	Kastamonu	65	Sivas	554	Kilis	22
Çanakkale	74	Kayseri	125	Tekirdağ	71	Osmaniye	77
Çankırı	28	Kırklareli	33	Tokat	184	Düzce	31
Çorum	173	Kırşehir	163	Trabzon	138		
Denizli	461	Kocaeli	38	Tunceli	385	Diğer iller	29840
Diyarbakır	3083	Konya	858	Şanlıurfa	345	Toplam	155377

Kaynak: TÜİK ADNKS, Ankara, 2012.

Salihli’ye göç veren illerin coğrafi bölgelere dağılışı incelendiğinde; Doğu Anadolu (% 28,3), Ege (% 26,5), Güneydoğu Anadolu (% 23,9), İç Anadolu (% 9,9), Karadeniz (% 4,9), Akdeniz (% 4,3) ve Marmara (% 2,2) bölgesi şeklinde bir sıralanma oluşmaktadır (Tablo 9, Grafik 2)). Bu veriler bölgelerin yüzölçümleriyle mukayese edildiğinde; Salihli’ye en fazla göçün Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden kaynaklandığı tespit edilmektedir. Yine Doğu (8.454) ve Güneydoğu Anadolu (7.121) bölgelerinin toplamı, il dışı göçlerin % 50’sinin üzerinde bir orana karşılık gelmektedir.

Bu da, yakın dönemde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden batı ve güney illerine ve bu bağlamda Manisa ve Salihli’ye de kuvvetli bir nüfus hareketinin olduğunu göstermektedir. Salihli’ye Marmara (660), Akdeniz (1.284) ve Karadeniz (1.448) bölgelerinden oldukça az ve İç Anadolu (2.980)’dan da ortalama sayının altında göç hareketi meydana gelmiştir.

Salihli’ye içinde bulunduğu Ege Bölgesi (7.893)’den de önemli sayıda göçler gerçekleşmiştir. Nitekim ilçeye göçle gelen her dört kişiden birinin aynı bölge illerinin nüfusuna kayıtlı olması, bu durumu yansıtır. Ege illerinin başında ise Uşak (2.260) yer almaktadır. Buna karşılık en az göçün olduğu il Muğla (172)’dir. Çünkü bu ilden Salihli’ye olan göçler, ekonomik kökenli değil, başta tayin/atama olmak üzere diğer sebeplere dayanmaktadır.

Harita 4. Diğer illere Kayıtlı Olup Salihli İlçesinde İkamet Eden Nüfus Miktarı (2011).

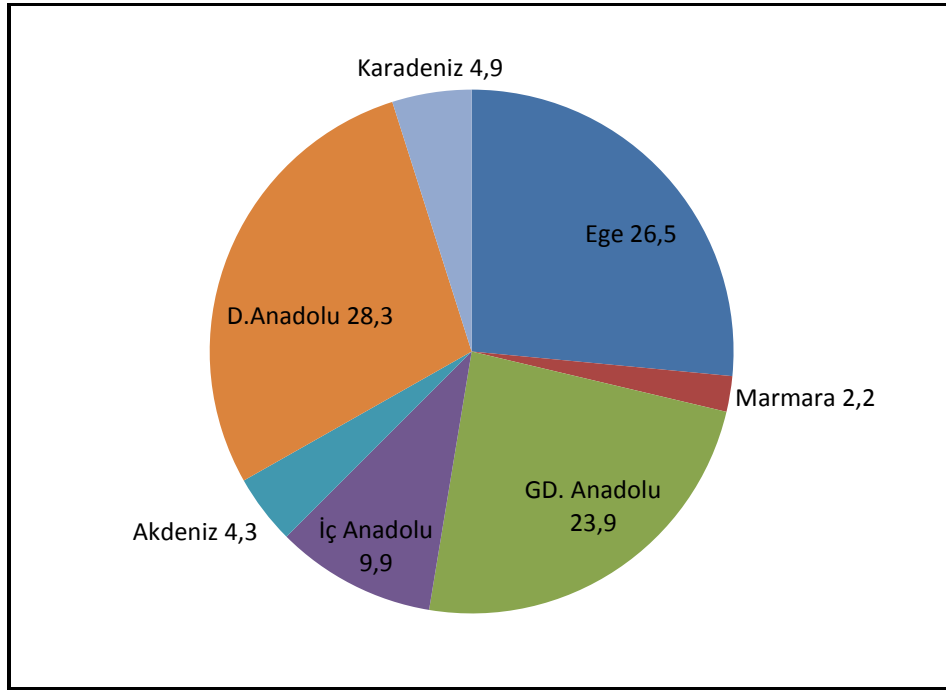
Diğer yandan Salihli’de göçlerin yönü ve boyutları konusunda, Manisa ilinin toplam verileri ile Salihli’ye nüfus bakımından yakın büyüklükte bulunan Turgutlu ve Akhisar ilçeleriyle mukayese edilerek genel bir değerlendirme yapılmıştır. Böylelikle Salihli’de gerçekleşen il dışı göçlerin yönü ve boyutları gerçek anlamda belirlenmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 9. Salihli, Turgutlu, Akhisar ve Manisa ilinin göç aldığı bölgeler (2011).

Bölgeler	İl	%	Salihli	%	Turgutlu	%	Akhisar	%
Ege	114391	34.4	7893	26.5	13545	26.4	3847	17.3
Marmara	9108	2.7	660	2.2	1357	2.6	6542	29.4
Karadeniz	27789	8.4	1448	4.9	2435	4.8	1655	7.4
İç Anadolu	31020	9.3	2980	9.9	5195	10.1	2077	9.3
Akdeniz	12410	3.7	1284	4.3	1085	2.1	894	4.0
Doğu Anadolu	98621	29.7	8454	28,3	15858	30.9	5119	23.0
GD. Anadolu	39303	11.8	7121	23.9	11879	23.1	2145	9.6
İl Dışı Toplam	332642	24.9	29840	19.2	51354	35.7	22279	14.0
İl/ilçeye Kayıtlı	1005385	75.1	125537	80.8	92536	64.3	137150	86.0
Toplam Nüfus	1338027	100	155377	100	143890	100	159429	100

Kaynak: TÜİK, 2012 (İl nüfusları, merkezinin bulunduğu coğrafi bölgeye dâhil edilmiştir).

Manisa ilinin 2011 yılında 1.338.027 olan nüfusunun 332.642'si göç ederek diğer illerden gelmiştir. İl nüfusunun % 24.9'u başka bir ile, % 75.1'i de Manisa ili nüfusuna kayıtlıdır. Buna göre ilde yaşayan yaklaşık her dört kişiden biri yakın bir dönemde göçle gelmiştir. Manisa ilinin en çok göç aldığı iller arasında; Balıkesir (39.340), İzmir (24.503), Kütahya (19.693), Muş (19.206), Erzurum (17.076), Bitlis (14.352), Ağrı (12.774), Mardin (11.532), Uşak (11.359), Kars (9.873), Diyarbakır (9.074) ve Konya (8.820) yer almaktadır. Farklı bölgelere dağılan bu 12 ilin toplamı 197.602 olup, göçle gelen toplam nüfusun % 59.4'üne tekabül etmektedir. Manisa iline göçle gelen nüfusun coğrafi bölgelere dağılımında; Ege (% 34.4) ilk sırada bulunmaktadır. Bunu Doğu (% 29.7) ve Güneydoğu Anadolu (% 11.8) takip etmektedir. Marmara (% 2.7) ve Akdeniz (% 3.7) ise, ilin en az göç aldığı bölgelerdir (Tablo 9). Dolayısıyla Salihli ilçesinin verileri, Manisa ilinin değerleriyle mukayese edildiğinde; en az göç alınan bölgelerin genellikle örtüştüğü, buna karşılık fazla göç alınan bölgelerden özellikle Güneydoğu Anadolu'yla ilgili verilerde bir misliyi aşan önemli bir farkın varlığı dikkati çeker.

Grafik 2. Salihli'nin aldığı göçlerin coğrafi bölgelere dağılışı (%).

Turgutlu'nun 143.990 olan ilçe nüfusunun 51.454'ü, yani % 35.7'si il dışı göçlerle gelmiştir. Turgutlu'nun en çok göç aldığı iller arasında; Mardin (5.130), İzmir (4.200), Kütahya (3.068), Siirt (3.064), Erzurum (3.056), Uşak (3.039), Konya (2.511), Bitlis (2.476), Iğdır (2.319), Muş (2.096) ve Afyonkarahisar (2.052) bulunmaktadır. Bu illerin toplamı 33.011 olup, il dışı göçlerin % 64.3'ne tekabül etmektedir. Turgutlu bölgeler itibariyle en fazla göçü Doğu Anadolu (% 30.9), Ege (% 26.4) ve Güneydoğu Anadolu (% 23.1), en az göçü Akdeniz (% 2.1) ve Marmara (% 2.6) bölgelerinden almıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde; Salihli ve Turgutlu ilçelerinin göç aldığı bölgelerin büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Başka bir ifadeyle bu iki ilçede göç hareketlerinin yönünün benzer olduğu söylenebilir.

Akhisar'ın da 159.429 olan ilçe nüfusunun 22.279'u başka illerden göç ederek gelmiştir. İl dışı göçlerin toplam nüfusa oranı yaklaşık % 14.0'dır. Bu veriler itibariyle Akhisar, Manisa ili ile Turgutlu ve Salihli ilçelerine göre belirgin bir sayıda daha az il dışı göç alan ilçedir. İlçenin en fazla göç aldığı iller arasında; Balıkesir (5.312), İzmir (1.807), Erzurum (1.277), Muş (715), Kütahya (672), Malatya (609), Mardin (578), Diyarbakır (541), Kars (450), Konya (450), Erzincan (388) ve Aydın (372) şeklinde bir sıralanma oluşmaktadır. Bu illerin toplamı 13.171 olup, göçle gelen nüfusun % 59.1'ni teşkil etmektedir. Akhisar ilçesi bölgesel bağlamda en fazla göçü Marmara (% 29.4), Doğu Anadolu (% 23.0) ve Ege (% 17.3)'den almıştır. Marmara Bölgesi'nin ilk sırada bulunması, Balıkesir ilinden (5.312) göçlerin fazla olmasıyla ilgilidir. Hatta yalnızca Balıkesir, Akhisar ilçesinin il dışından aldığı göçlerde % 23.8'lik bir orana karşılık

gelmektedir. Adı geçen ilin özellikle Sındırgı, Savaştepe ve Bigadiç ilçelerinden Akhisar'a göçler gerçekleşmektedir. Akhisar ilçesinin en az göç aldığı bölgeler ise Akdeniz (% 4.0) ve Karadeniz (% 7.4)'dir (Tablo 9). Genel olarak mukayese edilerek değerlendirildiğinde; Akhisar ilçesinin aldığı göçlerin toplamda Salihli ve Turgutlu'dan daha az olduğu ve göçlerin illere ve bölgesel dağılım kalıbının farklı özellikler arz ettiği anlaşılmaktadır. Şüphesiz bunda, Akhisar ilçesinde sanayi faaliyetlerinin adı geçen ilçelere oranla daha az gelişmiş olmasının rolü bulunmaktadır.

Öte yandan Salihli'nin göç verdiği ve aldığı iller genellikle ülkemizin farklı bölgelerine tekabül etmektedir. Salihli'nin en çok göç aldığı ve verdiği ilk 12 il karşılaştırıldığında; bunların genellikle farklı iller olduğu dikkati çekmektedir. Nitekim Manisa dışında en fazla Salihlili nüfusun bulunduğu iller; İzmir (23.952), İstanbul (5.100), Ankara (1.944), Antalya (1.347), Muğla (1.231), Aydın (1.184), Denizli (1.011), Uşak (863), Bursa (814), Balıkesir (718), Kocaeli (450) ve Eskişehir (354)'dir. Salihli ilçesinin göç aldığı iller ise sırasıyla Diyarbakır (3.083), Uşak (2.260), İzmir (1.628), Muş (1.539), Batman (1.500), Mardin (1.475), Şırnak (1.452), Kütahya (1.390), Bitlis (1.372), Afyonkarahisar (1.156), Erzurum (965) ve Konya (858)'dir. Bu listeye göre yalnızca İzmir ve Uşak, Salihli'nin en çok göç aldığı ve verdiği iller arasında yer almaktadır. Başka bir deyişle Salihli farklı illere göç vermekte ve farklı illerden göç almakta, ağırlıklı olarak tek yönlü bir nüfus hareketi gerçekleşmektedir. Esasen bu durum, Salihli'nin aldığı ve verdiği nüfusun nitelikleri bakımından da bazı farklılıkları teşkil etmektedir. Örneğin, bu çalışmada göçle giden-gelen nüfusun nitelikleri ele alınmamakla birlikte; genel anlamda Salihli'nin İzmir, İstanbul ve Ankara başta olmak üzere çoğunlukla büyük şehirlere daha nitelikli nüfusunu göç verdiği ve buna karşılık Doğu ve Güneydoğu illerinden ve hatta bu illerin kırsal sahalarından daha az nitelikli nüfusu göç aldığını söylemek mümkündür. İlçenin nüfus yapısının bu şekilde değişmesi, şüphesiz bazı sorunları da beraberinde getirmektedir.

Diğer önemli bir nokta da, ilçeye göçle gelen nüfusun genellikle Salihli şehri başta olmak üzere Durasılı ve Yılmaz beldeleri gibi ova tabanında bulunan yerleşmelerde ikameti tercih etmesidir. 1980'den önce Salihli'ye göçle gelen nüfusun önemli bir kısmı şehrin çeşitli mahallelerine dağılmış ve şehir ortamına kaynaşmış ve hatta bütünleşmiştir. 1985/1990'lardan sonra Doğu ve özellikle Güneydoğu bölgesinden gelen çok sayıdaki nüfus ise şehrin kenarında bazı mahallelerde toplanmış, şehir ortamından farklı bir yapı teşkil etmiştir. Nitekim bu durumu Baykal şöyle açıklamıştır: Kentin artan nüfusuna bağlı olarak inşaat sektöründe görülen gelişme, inşaat işçisi gereksinimini artırmıştır. Doğu ve Güney illerinden Salihli'ye gelenlerin hemen hepsi bu sektörde çalışmaktadırlar. Oturdıkları mahalleler, kentin kenar mahalleleri (Güneş, Gümüş, Kırveli, Barış, Kurtuluş vb) olup, bazıları ise kent yakınlarında hazine arazilerine ev yaparak gecekondu alanlarının oluşumuna neden olmaktadır.³³ Günümüzde örneğin Salihli'nin Gaffar Okan (Yeni) Mahallesi (Kurşunlu Çayı'nın batı tarafında), Güneydoğu Anadolu'dan gelen göçler sonucu, ilk

³³ BAYKAL, Füsün, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1989, s.79.

önce Barış Mahallesi'nin bir parçası olarak kurulmuş ve sonra nüfusunun hızlı artması nedeniyle 2000 yılında ayrı bir mahalle yapılmıştır. Keza aynı dönem göçlerle, Atatürk Mahallesi, yeni eklenen gecekondular tarzı yapılar sonucu (Ova Küme Evleri) küçük sanayi sitesinin kuzeyine doğru genişleme göstermiştir. Son yıllarda şehrin yaklaşık 3 km doğusunda, Ankara karayolunun güneyinde, Alkent tesislerinin bitişiğinde de küçük bir yerleşme nüvesi (30-40 hane) meydana gelmiştir. Dolayısıyla Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden kaynaklanan göçler, Salihli'de yerleşmenin özellikle batı ve kuzey ile kısmen de doğu yönünde gelişmesine neden olmuştur.

Göçlerin Nedenleri

Göçlerin iktisadi, siyasi, dini, sosyal, afet, savaş, güvenlik/terör ve diğer birçok nedenleri vardır. Bunlar genel olarak itici ve çekici nedenler olmak üzere iki ana grupta da toplanabilir. Hacettepe Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada ülkemizdeki göç nedenleri altı farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar: *Ekonomik nedenler*; iş aramak, kazancın yetmemesi, iş olanağı olmaması, birikim yapmak ve daha iyi bir yaşam seviyesine sahip olmayı istemek. *Bireysel nedenler*; evlilik, eğitim, iş değişikliği/tayini, emeklilik vb. *Ailevi nedenler*; ebeveynin veya eşinin yanına gitmek, ebeveynin veya eşinin iş değişikliği/tayini, ebeveynin veya eşinin iş araması, ebeveynin göç etmesi gibi. *Güvenlik nedenleri*; can ve mal güvenliğine ilişkin kaygı, yerleşim yerinin boşaltılması talebi, terör örgütüne katılma baskısı, korucu olunması yönündeki talep, denetimli gıda geçişi ve can ve mal güvenliğinin sağlanmasında ortaya çıkabilecek sorunlar nedeniyle yayla yasağının olması vb. *Geri dönüş nedenleri*; güvenlik kaygısıyla meydana gelen bir göç sonrasında terk edilen yerleşim yerine veya yakınına yapılan göçler. *Diğer nedenler*; çevresel (doğal afetler, iskân kanunu uygulamaları vb.), sağlık, kan davası, töre/namus nedenleriyle yapılan göçlerdir.³⁴ Tablo 10'da görüldüğü üzere TÜİK, 2000 yılında yaptığı genel nüfus sayımından derlediği verilerde göçlerin nedenlerini 9 başlık altında toplamıştır. Bu nedenler; iş arama/bulma, tayin/atama, hanehalkı fertlerinden birine bağımlı göç, eğitim, evlilik, depresyon, güvenlik, diğer ve bilinmeyenler şeklinde ayrılmıştır.

Manisa ilinin 2000 yılı göç istatistikleri itibariyle almış olduğu göçlerin toplam miktarı 76.526'dır (Tablo 10). İlin aldığı göçlerin en önemli nedenleri sırasıyla; hanehalkı fertlerinden birine bağımlılık (% 28.0), iş arama/bulma (% 21.2), tayin (% 11.7) ve eğitim (% 9.8) gelmektedir. Bunları evlilik (% 6.3), depresyon (% 1.0) ve güvenlik (% 0.6) nedenleri daha düşük oranlarda takip etmektedir. Göç nedenleri arasında ilk sırada bulunan ve önemli bir orana karşılık gelen hanehalkı fertlerinden birine bağımlılık, halkımızın sosyal ve kültürel dokusuyla ve özellikle aile bağlarının güçlü olmasıyla yakından ilgilidir. Hatta bu nedenler arasında hemşehri ilişkilerinin de

³⁴ ANONİM, Türkiye Göç Ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2006, s.55.

belirli ölçülerde rolleri vardır. Deprem (% 1.0) ve güvenlik (% 0.6) gibi nedenler ise, ilin aldığı göçlerde fazla yüksek oranlara sahip değildir.

Manisa ilinin verdiği göçlerin nedenleri, aldığı göçlerin nedenlerine genel olarak ve oransal değerler bakımından benzerlik göstermektedir. Örneğin iş arama/bulma, tayin/atama ve evlilik nedenleri oran itibariyle birbirine oldukça yakın değerlerdedir. Buna karşılık özellikle hanehalkı fertlerinden birine bağımlı göç ve eğitim nedenlerinin arasında önemli farklılıklar vardır. Nitekim Manisa ili eğitim amacıyla önemli miktarda ve çoğunlukla da büyük şehirlere göç vermektedir.

Tablo 10. Manisa ilinin aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri (2000).

Göç Nedenleri	Aldığı	%	Verdiği	%	Göç Nedenleri	Aldığı	%	Verdiği	%
İş Arama/Bulma	16247	21.2	15231	20.9	Deprem	762	1.0	60	0.1
Tayin/Atama	8956	11.7	8706	11.9	Güvenlik	439	0.6	261	0.4
Hanehalkına Bağımlı	21426	28.0	17321	23.8	Diğer	15666	20.4	12988	17.8
Eğitim	7489	9.8	11005	15.1	Bilinmeyen	756	1.0	999	1.4
Evlilik	4785	6.3	6268	8.6	Toplam	76526	100	72839	100

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımı 2000 Göç İstatistikleri, Ankara.

Diğer yandan Manisa iline ait bu değerlerin Salihli ilçesi bağlamında değerlendirildiğinde; büyük ölçüde örtüştüğü ifade edilebilir. Başka bir deyişle Salihli ilçesinin aldığı ve verdiği göçlerin nedenleri de benzer nitelikte ve yakın oranlarda olduğu belirtilebilir.

Sonuç

Türkiye sınırları içinde Salihli'ye kayıtlı toplam 159.945 nüfusun % 66.3'ü kendi ilçesinde, % 6.7'si kendi ilinin diğer ilçelerinde ve % 27.9'u da ülkemizin başka bir ilinde ikamet etmektedir. Salihlili nüfus, Manisa'nın dışında başta İzmir (23.952) olmak üzere İstanbul (5.100), Ankara (1.944), Antalya (1.347), Muğla (1.231), Aydın (1.184), Denizli (1.011) vd illerde yaşamını sürdürmektedir. Kendi ili dışında bulunan Salihli nüfusun yarısından fazlası (% 53.7) İzmir'de ikamet etmektedir. Dolayısıyla İzmir, Salihlili nüfusun yaşamayı en çok tercih ettiği bir şehirdir. İzmir'in aynı bölgede, yakın bir konumda bulunması, ulaşımın kolay ve düzenli sağlanması, ülkemizin 3. büyük şehri olması, Salihlililerin tercihini yönlendiren başlıca etkenler arasındadır.

Salihli'de 80 ilimize kayıtlı 29.840 nüfus ikamet etmektedir. Bu güncel veriler itibariyle Salihli nüfusunun yaklaşık 1/5 il dışından göçle gelmiştir. Şu halde Salihli önemli miktarda göç alan bir ilçedir. İlçenin göç aldığı illerin başında sırasıyla Diyarbakır (3.083), Uşak (2.260), İzmir (1.628), Muş (1.539) ve Batman (1.500) yer almaktadır. Salihli'ye göç veren illerin coğrafi bölgelere dağılışında; Doğu Anadolu (% 28,3), Ege (% 26,5), Güneydoğu Anadolu (% 23,9), İç Anadolu (% 9,9), Karadeniz (% 4,9), Akdeniz (% 4,3) ve Marmara bölgesi (% 2,2) şeklinde çoktan aza doğru sıralanma söz konusudur.

Göçle gelen nüfusun ilçeye işgücü gibi bazı katkılarının yanı sıra yerleşme bağlamında önemli sorunlara da neden olmaktadır. Özellikle ilçe merkezi Salihli’de 1980’lere kadar göçle gelen nüfus şehrin mahallelerine dağılmış, şehirle bütünleşmiş ve topluma uyum sağlamıştır. Fakat son dönemde Güneydoğu ve Doğu Anadolu’dan göçlerle gelen büyük nüfus kitleleri, şehrin kenarında, verimli tarım alanlarında, gecekondu tarzında yeni mahalle yerleşmelerinin kurulup gelişmesine yol açmıştır. Dolayısıyla şehir ortamından kopuk ve topluma entegre olamayan bu nüfus kitleleri, yerleşmenin yanı sıra çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlar da teşkil etmektedir.

Salihli ilçesi ve şehrinin adı geçen bölgelerden gelecek nüfus bakımından fiziki ve sosyal anlamda doygunluk düzeyine ulaştığı da söylenebilir. Esasen bu durum, Ege, Akdeniz ve Marmara bölgelerinde bulunan birçok şehir için de geçerlidir. Dolayısıyla devletin, bölge nüfuslarını aynı bölgede bulunan şehir ve kasabalarda tutabilecek çeşitli sosyal ve ekonomik teşvikleri yaparak, nüfus hareketlerini azaltıcı önlemleri uygulamaya koyması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKIŞ, Ayhan, BAŞKAN, Hasan Ozan, Salihli’nin (Manisa) Nüfus Özellikleri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 19, Konya, 2008, s.23-39.
- AKIŞ, Ayhan, BAŞKAN, Hasan Ozan, Salihli’nin (Manisa) Yerleşme Özellikleri, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 27, Konya, 2009, s.31-50.
- ANONİM, Türkiye Göç Ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2006.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şûrası 2009, Kentsel Yoksulluk, Göç Ve Sosyal Politikalar, Ankara, 2009.
- BAYKAL, Füsün, Salihli Kent Coğrafyası, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları 2, İzmir, 1988.
- BİLGİ, Nejdet, Tanzimat’ın Öncesi ve Sonrasında Saruhan Sancağında Nüfus, Prof. Dr. İsmail Aka Armağanı, İzmir, 1999, s.249-290.
- BİLGİ, Nejdet, 1842 Yılında Saruhan Sancağının Nüfusu ve İdari Bölünüşü, Manisa Araştırmaları, Cilt I, Manisa, 2001, s.87-122.
- BİLGİ, Nejdet, A Developing Village in the Middle of the Nineteenth Century: Salihli, Frontiers of Ottoman Studies: State, Province, and the West, Volume 1, Ed. Colin Imber, Keiko Kiyotaki, London, 2005, pp.149-165.

- BİLGİ, Nejdet, Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyılın Ortalarında Salihli, Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt MH, Sayı 1, 2008, s.37-89.
- BİLGİ, Nejdet, 1834-1835 Yıllarında Saruhan Sancağında Nüfus, Manisa Dergisi, Sayı 13, 1997, s.19-30.
- BCA, Tarih 05/03/1934, Sayı 10319, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 85.6..1.
- BCA, Tarih 29/10/1945, Sayı 19780, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 178.30..12.
- BCA, Tarih 27/05/1948, Sayı 21771, Fon Kodu: 30..11.1.0, Yer No: 198.14..16.
- BCA, Tarih 17/07/1952, Sayı 25293, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 232.18..17.
- BCA, Tarih 24/11/1955, Sayı 28268, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 254.41..6.
- BCA, Tarih 10/02/1959, Sayı 31053, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 274.6..19.
- BCA, Tarih 14/06/1965, Sayı 3454, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 312.15..12.
- BCA, Tarih 26/07/1965, Sayı 3582, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 313.21..13.
- BCA, Tarih 11/01/1971, Sayı 8977, Fon Kodu 30..11.1.0, Yer No 361.1..15.
- CEYLAN, Mehmet Akif, Giresun İlinde İl Dışı Göçler ve Göç Eden Nüfusun Özellikleri, Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008) Bildiriler Cilt 2, Ankara, 2009, s.340-363.
- CEYLAN, Mehmet Akif, Manisa İlinde Yer Değiştiren Yerleşmeler, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2011.
- ÇİÇEK, İbrahim, Her Yönüyle İlçemiz Salihli, Uğur Ofset, İzmir, 1985.
- ÇİÇEK, İbrahim, Borlu Tarihi: Tarih, Coğrafya ve Kültür Hayatı, Ay Yayınları, No.18, İzmir, 1999.
- DİNCER, Bülent, ÖZASLAN, Metin, İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2004, DPT Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara (<http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/2004/ilce.pdf>), 2004.
- DOĞANAY, Hayati, Türkiye Beşeri Coğrafyası, MEB Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 877, İstanbul, 1997.
- ERGÜL, Teoman, Antik Uygarlıkların Mirasçısı Bir Kentin Özgün Tarihi: Türkleşen Anadolu'da Sardes ve Salihli, Salihli Belediyesi Kültür Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2010.
- Genel Nüfus Sayımı 2000 Göç İstatistikleri, Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Yayın No.2976, Ankara, 2005.
- GÖKMEN, Ertan, Doğu Türkistanlıların Türkiye'ye Göçü ve Salihli'ye Yerleşmeleri, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl 8, Sayı 2-3, 2004, s.93-113.

- [Http://www.rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_ilce_koy_sehir.RDF&p_il1=45&p_ilce1=1590&p_kod=2&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html](http://www.rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb2&ENVID=adnksdb2Env&report=wa_turkiye_ilce_koy_sehir.RDF&p_il1=45&p_ilce1=1590&p_kod=2&p_yil=2011&p_dil=1&desformat=html) (Erişim: 03 Ocak 2013).
- [Http://www.salihlitb.org.tr/33/tarim.aspx](http://www.salihlitb.org.tr/33/tarim.aspx) (Erişim: 09 Ocak 2013).
- [Http://www.tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/aciklama.zul](http://www.tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/aciklama.zul) (Erişim: 29 Aralık 2012).
- [Http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736](http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736) (Erişim: 09 Ocak 2013).
- [Http://www.turgutluosb.org.tr/bolge.asp](http://www.turgutluosb.org.tr/bolge.asp) (Erişim: 15 Ocak 2013).
- [Http://www.tutso.org.tr/tarihce.aspx](http://www.tutso.org.tr/tarihce.aspx) (Erişim: 15 Ocak 2013).
- İZBIRAK, Reşat, Coğrafya Terimler Sözlüğü, MEB Öğretmen Kitapları Dizisi: 157, İstanbul, 1986.
- PERRUCHOUD, Richard, REDPATH-CROSS, Jillyanne (Eds.), Glossary On Migration, International Migration Law Number: 25 (2nd Edition), International Organization for Migration, Geneva, 2011.
- ŞEN, İsmail, Salihli Mübadilleri ve Karşılaştıkları Sorunlar, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 16, Denizli, 2004, s.65-78.
- TANOĞLU, Ali, Bulgaristan Türklerinin Son Göç Hareketi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 14, Sayı 1-4, İstanbul, 1952, s.129-161.
- TANOĞLU, Ali, The Recent Emigration of the Bulgarian Turks, Review of the Geographical Institute of the University of the Istanbul, Number 2, Istanbul, 1955, pp.3-35.
- TÜMERTEKİN, Erol, Türkiye'de İç Göçler, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayın No.54, İstanbul, 1968.**
- TÜMERTEKİN, Erol, ÖZGÜÇ, Nazmiye, Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür ve Mekân, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2002.**
- TÜRKDOĞAN, Orhan, Salihli'de Türkistan Göçmenlerinin Yerleşmeleri, Atatürk Üniversitesi Bölge Çalışmaları, Sosyal Araştırmalar 3, Erzurum, 1969.**
- Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1993.